

SLAGSLUNDE & GANLØSE KIRKER

Ganløse Kirkegård

Udviklingsplan 2023

Version: Marts 2023

Udarbejdet af:

Joy Antonsen

Bovak ApS

Målvvej 21, 3660 Ganløse

CVR: 39637480

Tlf. 30122893

Mail bo@bovak.dk

Indholdsfortegnelse

Forord.....	1
Om sognet.....	1
Baggrund og formål	2
Formål	2
Kirkegården.....	3
Befolkningsudvikling	5
Behovsvurdering	6
Forvaltningen	7
Status og muligheder for anlæg og funktion	8
Temaer	8
Afdelinger og særlige anlæg	13
Interessenter, ressourcer og andre planer	18
Plan for udviklingen	19
Målsætning for kirkegården	20
Strategier og handlingsplaner.....	21
Rammer for udførelsen.....	36
Forankring og inddragelse	36
Opfølgning og evaluering.....	36
Økonomi og andre ressourcer	36
Bilagsoversigt	38

Tegningsnr.	Navn	Type	Printformat
230003-400	Eksisterende forhold	Situationsplan - oversigt	A3
230003-401	Projekterede forhold	Plan - oversigt	A3
230003-402	Eksisterende afdelinger	Situationsplan - oversigt	A3
230003-403	Projekterede afdelinger	Plan - oversigt	A3
230003-404	Aktive gravsteder	Situationsplan - oversigt	A3
230003-501	Detail af projektering i afd. A	Principskitse - detail	A3
230003-502	Detail af Projektering i afd. B	Principskitse - detail	A3
230003-503	Detail af projektering i afd. C	Principskitse - detail	A3
230003-504	Detail af projektering i afd. D	Principskitse - detail	A3

Forord

Udviklingsplanen er opdelt i fire hovedafsnit:

1. Baggrund og formål;
Afsnittet beskriver de væsentlige udfordringer på kirkegården og formålet med udviklingsplanen. Der suppleres med en landskabsanalyse, analyse af befolkningsudviklingen, behovsvurdering af gravsteder og de vigtigste forvaltningsmæssige og planmæssige forhold.
2. Status og muligheder for anlæg og funktion;
Afsnittet er en gennemgang af kirkegårdens nuværende forhold samt planer for ændringer og forbedringer. Derudover præsenteres afdelingerne og særlige anlæg på kirkegården med henblik på fremtidige ændringer og opdateringer. Afsnittet afrundes med en beskrivelse af på kirkegårdens ressourcer i form af interessenter, maskinel og økonomi samt tidligere udviklingsplaner.
3. Plan for udviklingen;
Afsnittet består af flere dele, herunder en underskrevet målsætning for kirkegården, efterfulgt af strategi og handlingsplaner for udviklingen på kirkegården, opdelt på samme måde som forrige afsnit.
4. Rammer for gennemførelsen;
Afsnittet beskriver kort forankring, evaluering og økonomiske forhold.

Der skal lyde en stor tak til;

Formand for Slagslunde-Ganløses menighedsråd Lone Ebbesen Smed
Kordegne Ellen Moritz Kristiansen
Graver Kurt Christjansen
Provstisekretær John Jonassen Knudsen
Provst Eskil Simmelsgaard Dickmeiss
Ingeniør Bo Brøndum Pedersen
Kirke- og kirkegårdsudvalget

- for bidrag til dataindsamling, faglige input og sparring.

Om sognet

Sognet har 3.569 indbyggere, hvoraf 2.677 er medlem af folkekirken.

Kirkegårdens areal: 5.558 kvadratmeter inklusiv 711 kvadratmeter uindviet jord.
(jf. Bilag 1 – Kortudsnit fra www.krak.dk)

Kirkelige begravelser blandt sognets døde i 2022: 23

Ganløse og Slagslunde sogn har fælles menighedsråd og graverteam.

Ovenstående oplysninger er hentet fra www.sogn.dk d.01.03.2023

Baggrund og formål

Formål

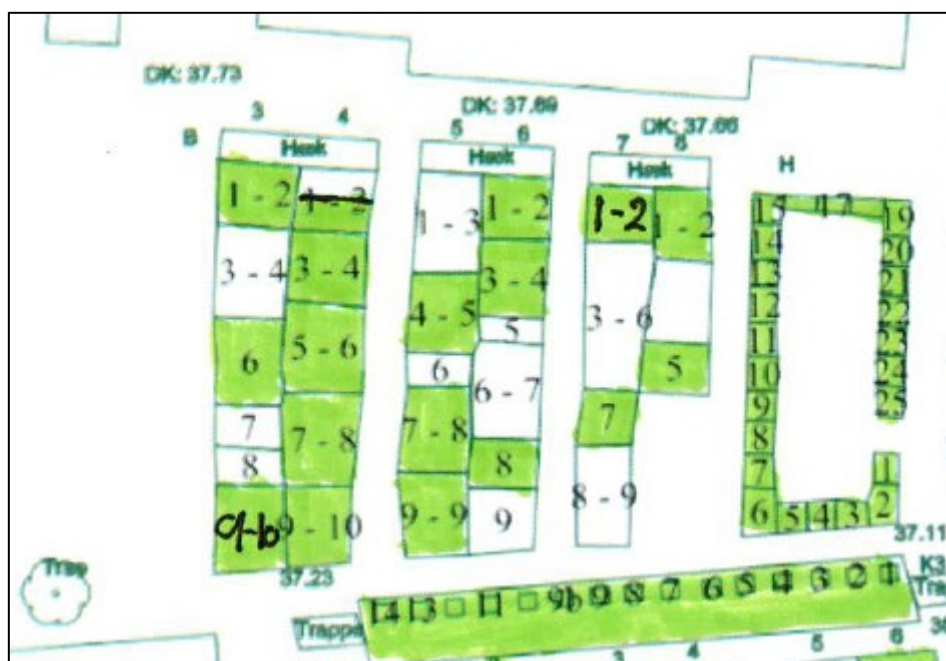
Frederikssund provsti har bedt Slagslunde-Ganløse Sognes menighedsråd om, at lave en udviklingsplan i forbindelse med sikringen af fremtidige gravsteder. Da Ganløse kirkegård er mere presserende end Slagslunde kirkegård, har menighedsrådet besluttet at færdiggøre Ganløse før påbegyndelsen af Slagslunde.

Hovedformålet er fremtidssikring af gravsteder, herunder fremtidige urnegravsteder, på Ganløse kirkegård.

Menighedsrådet ønsker også at øge biodiversiteten på Ganløse kirkegård i forbindelse med omstillingen til Grøn Kirkegård.

Tidligere mindre initiativer og fremtidige ønsker for kirkegården, dokumenteres ligeledes i planen, for at sikre en samlet plan for de fremtidige tiltag på kirkegården.

Ganløse kirkegård har registreret et stigende ønske om urnegravsteder frem for kistegravsteder på kirkegården, jf. *Bilag 3 – Ganløse Kirkegårdsstatistik 2018-2022*. Kirkegården er ved at løbe tør for eksisterende urnegravsteder og ønsker derfor at omlægge nogle af de nedlagte kistegravsteder til urnegravsteder i fremtiden. Ifølge udviklingsplanen for 2012 (*Bilag 6, s. 3; Afdelingerne*), er det meningen at afdeling B, på lang sigt, skal omlægges til tre urnehaver i forlængelse af afdeling H, med en gennemgående sti. Som det fremgår på *Figur 5*, er dette endnu ikke en mulighed, da flere af gravstederne er blevet fornyet og er aktive i dag. Derfor kræves der en alternativ plan.

Figur 1 Illustration over aktive gravsteder (markeret med grøn) i Ganløse Kirkegårds afd. B og H

Kirkegården

Historisk

Ganløse kirkegård holder det traditionelle udtryk af en landsbykirkegård centreret om kirken, som kan dateres tilbage til 1100-tallet. Kirken har været overgået til Københavns Universitet i perioden mellem 1539-1934, hvorefter den overgik til selveje. Indenfor de sidste årtier har det omgivende landskab skiftet karakter fra landsby til parcelhuskvarter.

Kirkegården blev i 1846-47 udvidet mod nord og i 1909-10 mod syd. Sidstnævnte udvidelse kan ses på de historiske målebordsblader nedenfor. Med den nye matrikeludvidelse mod øst, betyder det at kun den vestlige grænse af kirkegården, er bevaret siden opførelsen. (Kilde: Danmarks Kirker)

Karakteristik

Ganløse kirke og kirkegård ligger på et overvejende fladt terræn, let faldende mod syd. Den sydlige udvidelse af kirkegården, har et terrænspring på omkring 0,5 m ved den gamle kirkegårdsmur, der i dag fremstår som kirkegårdsdige med plader i græs-urnepladser.

På grund af den omgivende bebyggelse, er der dårlig udsyn til kirken. Fra hovedvejen på vest- og nordsiden er der lille til intet udsyn, mens der på de omkransende stier og sideveje i øst og syd er bedre udsyn, dog kun på den helt korte afstand.

Kirkegården har en klassisk gravstedstruktur med lave Thuja-hække, der afgrænser rækker og båse med individuelle gravsteder. Gravstederne er hovedsageligt øst-/vestvendte i dobbelt rækker med en åbning i hækken mod sti. Undtagelsen er urnegravsteder, som er placeret i en rektangulær struktur med side- og midterhække. Hækkene fremstår i god stand men med meget varierende højde og bredde, især på anlægget syd for den gamle kirkegårdsmur, hvilket skæmmer det samlede

Figur 2 Høje målebordsblade 1862-99, SDFI

Figur 3 Lave målebordsblade 1901-71,

Figur 4 Ganløse kirkegård, syd for kirken

udtryk. Flere steder er midterhækken og gravstedsbeplantningen bibeholdt på ledige gravsteder, hvilket forhindrer et godt udtryk på de mange ledige gravsteder, som flere steder er klumpet sammen.

Hovedstien, fra køreporten til indgangen i øst, består af brosten mens resten af kirkegården er belagt med perlesten herunder også kiste- og urnegravsteder, med undtagelse af *plade i græs*-urnepladser og fællesgraven der er anlagt som græsplæne med mindeplade til blomster i midten.

Bevaringsværdier

Sigtelinjer

Sigtelinjerne er afbilledet i *Bilag 2*.

Fra køreporten er der udsigt til kirketårnet, langs hele den brolagte sti frem til kirken. Denne udsigt bør opretholdes ved fremtidige træplantninger på kirkegården. Desuden bør der holdes frit udsyn frem mod lapidariet, som i dag kan ses fra køreporten under trækronerne.

Fra østporten er der ligeledes frit udsyn til kirken.

Endeligt bør udsynet til kapellet holdes frit, langs østmuren, ned til den tværgående gamle kirkegårdsmur.

Figur 5 Udsigten fra køreporten til kirketårnet

Gamle gravminder

På kirkegården findes i dag tre fredede gravsteder, som står på deres oprindelige placering. Gravstederne er bibeholdt i hver deres karakterfulde særpræg. Gravminderne er dog ikke alle læsbare, grundet skærmende beplantning.

Det nyoprettede lapidarium er blevet samling for bevaringsværdige gravminder. Der står dog stadig gravminder langs muren, som ikke er blevet vurderet endnu. Gravstenene langs muren fremstår tilfældigt henstillet, som et midlertidig depotlager.

Kirkegårdens indhegning

Kirkegården er omkranset af pudsede og hvidtede mure, afdækket med vingetegl med fald indad.

Der er nedbrudt en væsentlig del af muren mellem den gamle kirkegård og kirkegårdsudvidelsen i nordøst. Åbningen strækker sig ca. over 8 meter og fremstår uharmonisk med resten af kirkegården. *(Dette er påtalt og udbedringer er verserende)*

Karaktergivende træer

To store lindetræer, i hver sin ende af lapidariet, er kirkegårdens største og ældste træer.

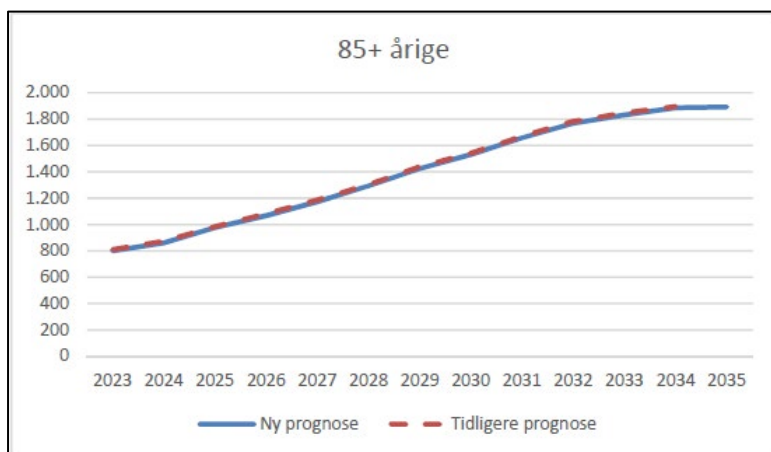
Fællesplænen er langs tre af de fire sider, omkranset af knudebeskårede plataner.

Befolkningsudvikling

I sammenfald med den stigende tendens i efterspørgslen om urnegravsteder, er det også vigtigt at kigge på befolkningsudviklingen. Egedal Kommune har i starten af 2023 udarbejdet en ny befolkningsprognose, som gælder indtil 2035, jf. Bilag 4.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Dødsfald (mænd)	195	197	201	204	208	211	213	215	217	218	218	218
Dødsfald (kvinder)	164	170	175	180	186	192	197	201	205	208	211	213
I alt dødsfald	357	367	376	384	394	403	410	416	422	426	429	431

Figur 6 Forventede dødsfald, udsnit af Bilag 4

Figur 7 Antallet af borgere på 85+ år, udsnit af Bilag 4

Af prognosen fremgår det at der over de næste 10 år vil være en øget dødelighed, fra 367 til 431 i forventede årlige dødsfald. Det hænger sammen med den stigende aldersudvikling af borgerne.

Det skal dog påpeges at denne statistik gælder for hele kommunens befolkning, hvoraf der er ni tilknyttede kirker med otte forskellige kirkegårde.

Den forventede statistiske udvikling over boligindflytninger indikerer, at der over de næste 10 år forventes 34 tilflyttere til Ganløse, hvoraf 21 af dem vil være i seniorboliger. Boligfremskrivningen tager ikke højde for fraflytninger men tager i stedet udgangspunkt i boligmarkedets igangværende byggeprojekter.

Ganløse (distrikt Ganløse)																		
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
5051	Liselund	Tæt/lav	Tæt/lav		0	11											11	Udskudt if. bygherrens oplysninger.
5051	Måløvvej, Byafunding	Tæt/lav	Seniorbolig					7	7	7							21	Nyt område i KP 2021 med plads til ca. 21-23 boliger til seniorbofællesskab.
5051	Fortætningsmulighe der	Tæt/lav	Tæt/lav			1				1							2	Fortætning (skønnet) - en bolig udskudt 6 år
I alt				0	0	12	7	7	7	1	0	0	0	0	0	0	34	

Figur 8 Boligindflytninger i Ganløse, udsnit af Bilag 4

Det er ukendt hvor mange udensogns boende, der har en særlig tilknytning til kirkegården og deraf kan begraves på kirkegården. Derfor kan disse ikke inkluderes i statistikken.

Det kan konkluderes at Ganløses befolkningsudvikling over de næste 10 år har en stigning i den, af statistikken givet, ældste gruppe af borgere. Denne stigning påvirker den forventelige dødelighed i kommunen, som deraf også stiger.

Behovsvurdering

Som grundlag for behovsvurderingen, benyttes det nuværende indbyggertal i sognet (se faktaboks på side 1), da befolkningsprognosen beskriver at tilflyttere indenfor det næste årti er af marginal størrelse.

Antallet af dødsfald pr. år kan ved en "normal" og stabil aldersfordeling beregnes ved at dividere befolkningstallet med den gennemsnitlige levealder på 80 år. Det beregnede antal dødsfald pr. år i Ganløse sogn bliver således $\frac{3.569 \text{ indbyggere}}{80 \text{ år}} = 44 \text{ dødsfald årligt}$.

Det faktuelle antal begravelser fremgår af kirkegårdsstatistikken i *Bilag 3* med et gennemsnit på 20 begravelser pr. år. Afvigelsen skyldes især aldersfordelingen af sognets borgere. Af befolkningsprognosen fremgår det at aldersfordelingen i Ganløse sogn er mere skæv og antallet af borgere i kommunen på 85 år og derover stiger med 136% over de næste 10 år. Det betyder at borgerne lever længere og selvom det gennemsnitlige dødsfald i øjeblikket er lavt, vil de aldrende borgers død blot udskydes til fremtidige år.

Ganløse sogn har desuden ikke noget plejehjem, hvilket giver en usikkerhed om hvorvidt de aldrene borgere bliver boende hjemme eller flyttes til et andet sogn og hvilken kirkegård deres efterladte beslutter at tilknytningen er størst til.

For at være på den sikre side og tage forbehold for den beskrevet uskyldelse, tages der udgangspunkt i det beregnede gennemsnittet på 44 dødsfald pr. år.

Fordelingen mellem begravelsesformer er trukket fra kirkegårdsstatistikken i *Bilag 3* og omskrevet til et gennemsnit for perioden 2018-2022. Det bliver til:

- 13 % urner nedsat i kistegravsted
- 21 % urner nedsat i urnegravsted
- 32 % urner nedsat i plæne
- 26 % urner nedsat i fællesgrav*
- 7 % jordbegravelse (kistebegravelse)

*Urner nedsat i fællesgraven forventes at være forholdsvis høj, da der har været sædvane for at man på Ganløse kirkegård kan være med til nedsættelsen af den afdøde. Der er ellers tradition for at nedsættelsen er anonym og gravstedstypen bliver ofte omtalt som *de ukendtes*. Da dette er et dilemma der er oppe til dialog i Kirke- og Kirkegårdsudvalget og forventes ændret, nedskrives procentsatsen til 13 % mens de resterende procenter fordeles på de andre urnenedsættelser (i samme procentuelle fordeling imellem de tre typer).

Fordelingen af begravelsesformer ved 44 dødsfald pr. år bliver derfor:

16 %	= 7 pr. år	urner nedsat i kistegravsted
25 %	= 11 pr. år	urner nedsat i urnegravsted
38 %	= 17 pr. år	urner nedsat i plæne
13 %	= 6 pr. år	urner nedsat i fællesgrav
7 %	= 3 pr. år	jordbegravelse (kistebegravelse)

Fredningsperiodens længde er 20 år for kistegrave og 10 år for urnegrave. I beregningen tilskrives et tillæg, der skal søge at afdække forlængelser, udlæg af dobbeltgravsteder og reserve. (Tillægget er størst ved den korte fredningsperiode)

Tillæg for kistegrave = 70 % Tillæg for urnegrave = 100 %

Behovet kan nu udregnes med følgende formel:

Antal pr. år × fredningsperiodens længde + tillæg = samlet behov

71 pr. år	urner nedsat i kistegravsted*
111 pr. år	urner nedsat i urnegravsted*
168 pr. år	urner nedsat i plæne*
58 pr. år	urner nedsat i fællesgrav
62 pr. år	jordbegravelse (kistebegravelse)

*Hvis de 80 % af urnerne nedsættes i dobbeltgrave og 20 % i enkeltgrave, kan behovet omskrives fra 71 gravpladser til 43 gravsteder, fra 111 gravpladser til 67 gravsteder og fra 168 gravpladser til 101 gravsteder.

	<i>Beregnet behov</i>	<i>Antal i dag</i>
Urner nedsat i urnegravsted	67 gravsteder	109 gravsteder
Urner nedsat i plæne	101 gravsteder	90 gravsteder
Urner nedsat i fællesgrav	58 gravpladser	-
Jordbegravelse (kistebegravelse)	62 gravpladser	≈ 440 pladser
Urner nedsat i kistegravsted	43 gravsteder	

Tabellen ovenfor viser at der over tid vil være brug for en omfordeling af pladserne, men der er også et betydeligt fald i behovet for kistegravsteder. I takt med hjemsendelse af gravsteder, skal der tages stilling til hvilke arealer på kirkegården der skal omlægges. Der er for nuværende, ikke et tilbud om skov/natur begravelse på kirkegården, hvilket er et ønske fra menighedsrådet at udbyde.

Forvaltningen

Plejen af kirkegården har tidligere været udliciteret og der har været stor udskiftning i medarbejdere. Derfor opleves der i dag et behov for at rydde op i hængepartier og lave en samlet plan for udviklingen på kirkegården i stedet for nu-og-her-løsninger.

Kirkegården plejes nu af kirkens eget graverteam, hvilket giver en fladere organisatorisk struktur og samarbejdet mellem menighedsråd og graverteam, opleves udefra, som værende stærkt og inkluderende. Graverteamet består i dag af 2 fuldtidsansatte og en medhjælper/sæsonansat.

Ved granskningen af Lokalplan 6.6.17, fremgår der ikke nogen hindringer for de udviklinger, som Ganløse kirkegård ønsker at igangsætte med denne plan. Kirkegårdens egne vedtægter lader heller ikke til at være til hindre for udviklingsplanens tiltag men hvis det viser sig at være tilfældet, kan menighedsrådet ændre vedtægterne med godkendelse fra provstiet.

Status og muligheder for anlæg og funktion

Temaer

Affaldssortering

Kirkegården har seks affaldssorteringer, hvoraf den ene er placeret udenfor kirkegården ved graverbygningen, jf. *Tegning nr. 400 – Eksisterende forhold*. Affaldet sorteres i to typer; plantedele og småt brændbart. I forbindelse med omstillingen til Grøn Kirkegård, ønsker menighedsrådet at øge sorteringstyperne til at inkludere; glas, plast og metal. Der skal findes en løsning som ikke skæmmer helheden på kirkegården. Til dette opsøges der blandt andet inspiration fra andre kirkegårde.

Figur 9 Affaldssorteringen på Ganløse kirkegård

Belysning

På kirkegården er der i dag tre pullerter, langs hovedstien, fra indgangen til kirken. Lyset er tændt i dagtimerne. Belysningen bør som minimum udvides til at dække hele hovedstien, fra den nordlige hovedindgang, til den østlige sideindgang. Derudover bør lapidariet oplyses både af hensyn til sikkerheden, så kirkegårdens gæster ikke falder over stålkanten og for at iscenesætte de kulturhistoriske værdier.

Figur 10 To pullert-lamper langs den vestlige kirkemur

Belægninger og tilgængelighed

Kirkegårdens perlestens-belægning er ikke velegnet til brug af rollator eller kørestol, jf. *Figur 11*.

	<p>A. Er belægningen på gangstierne på hele kirkegården jævn, fast og gangsikker?</p>	☐ ja, jævn, fast og gangsikker ☐ ja, delvis jævn, fast og gangsikker ☐ nej
	<p>a. Hvis nej: Er belægningen på dele af gangstierne jævn, fast og gangsikker?</p>	☐ ja, overalt ☐ ja, ca. 75 % ☐ ja, ca. 50 % ☐ ja, ca. 25 % ☐ nej, mindre end 25 %
<p>Begrundelse: En fast, jævn og gangsikker belægning af f.eks. asfalt eller betonfliser er afgørende for kørestolsbrugeres og gangbesværedes færdsel. En delvis jævn, fast og gangsikker belægning i form af savede chaussésten med fyldte fuger, borduresten (granitsten) og klinker eller fast grus kan også være brugbar, hvorimod huggede chaussésten, brosten eller løst grus ikke er egnet.</p>		
	<p>B. Har gangstierne generelt en bredde på min. 1,3 m?</p>	☐ ja, mere end 1,8 m ☐ ja, mellem 1,5-1,8 m ☐ ja, mellem 1,3-1,5 m ☐ nej, mindre end 1,3 m
	<p>Begrundelse: Den fri passagebredde er afgørende for kørestolsbrugere og rollatorbrugeres mulighed for passage samt for at kunne følges med andre.</p>	

Figur 11 Udsnit af checkliste om kirkegårdens belægninger fra www.tilgaengelighed.km.dk/checkliste

Derfor ønskes der øget tilgængelighed, især på hovedstierne. Med tiden, muligvis også på de mindre stier, når økonomien tillader det. I dag er perlestenene med til at give en sammenhængskraft på hele kirkegården, derfor påpeges det, at et pænt og æstetisk overskueligt mønster i forhold til belægningsmateriale, vil være at foretrække, så kirkegården ikke får et fragmenteret udtryk.

Langs den tidligere kirkemur, der adskiller den nordlige og sydlige del af kirkegården, er der både trappeopgang og terrænhældning. Begge elementer bevares, dels af historisk værdi, dels af tilgængelighed for dårligt gående og driftspersonalets maskinel. Ved omlægning af belægning skal der tages højde for terrænhældningen, som med fordel kan mindskes, jf. *Figur 12*.

	<p>C. Er der trin over 2,5 cm eller trapper på kirkegården?</p>	☐ ja, 1 trin ☐ ja, 2 trin ☐ ja, trapper ☐ nej
	<p>a. Hvis ja: Hvor højt er højeste trin?</p>	<p>cm</p>
<p>Begrundelse: Kørestolsbrugere og rollatorbrugere kan ikke forcere trin og højdeforskelle på gangarealer over 2,5 cm. Trindhøjder over 15 cm er svære at forcere for mange gangbesværede.</p>		
	<p>H. Er terrænets hældning højst 4 %? (dvs. 4 cm stigning pr. 1 m) - Mål, hvor meget terrænet stiger pr. meter ved at måle 1 m vandret langs sokkel, mur eller lign. og derefter måle afstand ned til terræn.</p>	☐ ja, stort set plan ☐ ja, ca. 4 % eller mindre (1:25) ☐ nej, mellem 4 og 7 % (1:25-1:14) ☐ nej, mellem 7 og 12 % (1:14-1:8) ☐ ved ikke
	<p>Begrundelse: For kørestolsbrugere og dårligt gående er svage hældninger i terræn afgørende for adgangen til stedet.</p>	

Figur 12 Udsnit af checkliste om kirkegårdens trapper og terrænhældninger fra www.tilgaengelighed.km.dk/checkliste

Beplantningen på nedlagte gravsteder

De fleste gravsteder, som ikke længere er aktive, er blevet nulstillet i forhold til beplantningen, så de står klar til nye sognebørn. På nogle af de nedlagte gravsteder, har den eksisterende beplantning fået lov til at bestå efter nedlæggelse. Disse beplantninger er i dag overvældende store og trænger til en rydning eller kraftig tilbagebeskæring.

Figur 13 Nedlagt gravsted i afd. A

Det er standard at nedlagte gravsteder, skal nulstilles ved at rydde alt beplantning og fremstå med en ren overflade af perlesten. Det vil imidlertid få kirkegården til at fremstå tom og kedelig i områder med mange ledige gravsteder. I praksis betyder det at nogle nedlagte gravsteder, får lov til at bibeholde beplantningen, indtil gravstedet gensælges. Dette er stadig et ønske fra graverteamet men suppleres med en rydningsplan for de gravsteder som er overbegroet, eller indeholder planter med uønsket spredningspotentiale.

Beplantningen på aktive gravsteder

Graverteamet har foreslået at gøre det til fast procedure, ved overtagelse af et gravsted, at de har en dialog om beplantning med de pårørende med henblik på vejledning af plantevalg, vækstvilkår, drift og spredningspotentiale. Der kan desuden udarbejdes en liste med rødlistede arter, som ikke må plantes på kirkegården, grundet deres vækstvillige spredningspotentiale, som ikke kan forventes at blive indenfor det enkelte gravsted.

Nedlagt kirkemur

I 2014 nedlagde det tidligere menighedsråd, en del af kirkemuren mod øst, for at åbne op til den nye matrikel. Dette blev gjort uden godkendelse af Stiftet. Kirkegårdskonsulenten, Den Kgl.

Bygningsinspektør, museumsinspektøren og provstiet har besøgt kirkegården og det står klart at

Figur 14 Den nedlagte del af kirkemuren

kirkemuren skal genetableres med en låge til den nye matrikel. Lågen skal være i overensstemmelse med kirkegårdens æstetisk og dén, samt genetableringen af kirkemuren, skal udføres i samarbejde med en kirkekyndig arkitekt og godkendes af provstiet samt stiftet inden projektets påbegyndelse.

Siddepladser

På kirkegården er der placeret fire bænke langs kirkemuren, samt en bænk bag kirken og en bænk i forbindelse med et fredet gravsted i afd. A, jf. *Tegning nr. 400 – Eksisterende forhold*. Siddepladserne giver et overblik over den samlede kirkegård og betragtes som en vigtig hvileplads til kirkegårdens besøgende.

Mange kistegravsteder, især de større af slagsens, har opstillet deres egen stenplint. Dette er en mulighed som urnegravstederne ikke har. For ældre og dårligt gående, kan det være hårdt at komme helt ned i knæ og især op igen. De rektangulære urnehaver, har forskellige beplantningselementer i midten af urnehaven. Det er et oplagt sted at placere siddepladser i forbindelse med sorgarbejdet. Det anbefales at opsætte dobbeltsidet bænke med ryglæn af tilgængelighedshensyn.

Figur 15 Eksempel på plint opsat på aktivt gravsted

	<p>L. Er der bænke eller stole med arm- og ryglæn med max. 100 m's afstand?</p> <p>☐ ja, med arm- og ryglæn ☐ nej, kun med ryglæn ☐ nej, uden arm- og ryglæn ☐ nej</p> <p>Begrundelse: Muligheden for at hvile er afgørende for mange gangbesværede. Armlæn er for nogle en forudsætning for at kunne sætte sig og rejse sig fra siddepladsen. Siddehøjde bør være 45-48 cm.</p>
---	--

Figur 16 Udsnit af checkliste om bænke fra www.tilgaengelighed.km.dk/checkliste

Gravstedshække

Thuja-hækkene som omkranser de forskellige gravsteder, har differentierede adgangsåbninger. Af æstetiske hensyn, søges dette ensrettet af driften. Variationerne findes kun på kistegravsteder, da urnegravstederne grundet deres størrelse, er helt åbne.

Figur 17 Forskellige adgangsforhold til gravsteder

Grøn Kirkegård

Menighedsrådet har besluttet at kirkegården skal være grøn. I den forbindelse har kirke- og kirkegårdsudvalget har gennemgået en tjekliste over hvad der skal til for at blive en del af netværket, Grøn Kirkegård. Med udgangspunkt i tjeklisten som findes i Bilag 5, udtaler Kirke- og kirkegårdsudvalget sig således:

"Planlægning & forankring samt Formidling er vigtige ift. kirkegårdens brugere og lokalmiljøet. Vi er tidligt i processen, når først vi tager konkrete skridt, vil det være optimalt at kommunikere både via skilte og medier. Det arbejde der pt. lægges i udviklingsplanen fra Kirke- og kirkegårdsudvalgets side, vil være grundsten i forankring af diverse tiltag.

Med hensyn til *Indkøb* ønsker vi at være bæredygtige, generelt forbruge så lidt som muligt, og købe økologisk.

Punktet *Bæredygtige arbejdsmetoder* scorer vi højt på, og under punktet *Cirkulær kirkegård og affald* gør vi hvad vi kan indenfor rammerne.

Punkterne *Brug af kirkegården* og *Biodiversitet* står tilbage; her er virkelig plads til forbedring, pt. får vi kun point for at tage højde for kørestolsbrugere/dårligt gående."

Afdelinger og særlige anlæg

Alle kortudsnit er nordvendt.

← Afd. A (mellem Østergade og kirken):

Afdelingen har både fredede og bevaringsværdige gravminder og mange gravsteder af uens størrelse og facon. Det udtryk bevares, men samtidig skal strukturen give en blød overgang til den fremtidige afdeling på Strædet 4, der skal være mere frodig og have et parklignende udtryk.

Afdelingen har de bedste forudsætninger for den nærmeste omlægning, med at øge urnegravsteder. Det skyldes dels nogle ledige græsarealer og dels en samling af nedlagte gravsteder.

Afdelingens gravsteder kan fornyes og udbydes som kiste- eller familie-urnegravsteder under hensyntagen til størrelse og adgangsforhold.

← Afd. B (bag kirken):

Gravstederne bag kirken er kombineret kiste- eller familie-urnegravsteder i tre dobbeltsidet rækker. Rækkerne skal, så snart det er muligt, omlægges til rektangulære urnehaver, i stil med Afd. H, med fælles stiforløb.

← Afd. C (mellem kirken og graverbygning):

Gravstederne mellem kirken og graverbygningen (Strædet 6), består af tre dobbeltsidet rækker kombineret urne-, kiste- og familiegravpladser.

I 2012 har der været planer om at omlægge afdelingen til fire enkeltsidet rækker. Denne plan vurderes, af det nuværende menighedsråd, som uhensigtsmæssigt, da det ville kræve

nedlukning af gravstedssalg og mange års ventetid før de eksisterende gravsteder udløber. Derfor ses der bort fra den forhenværende plan og strukturen bevares som den er.

Rækken mellem afd. CP og graverbygningen kan anvendes til biodiverse formål, indtil det måtte blive nødvendigt at bruge pladsen til kiste- eller familie- urnegravsteder. Der skal dog tages hensyn til at graverteamet benytter denne passage til større maskinel.

Afdelingens gravsteder kan fornyes og udbygges som kiste- eller familie- urnegravsteder under hensyntagen til størrelse og adgangsforhold.

← Afd. CP (urnepladser ved graverbygning):

Urnegravpladserne ved graverbygningen (Strædet 6) består af to rækker med plade i græs. Udtrykket bevares af hensyn til de mange aktive urnegravpladser.

Afdelingens urnegravpladser kan fornyes og udbygges efter fredningstiden.

Afd. D og E (syd for gammel kirkemur): ↑

Gravstederne består af fire dobbeltsidet rækker kombineret kiste- og familiegravpladser. Udtrykket bevares mens den midterste gangsti i afd. D forlænges ind i afd. E.

Afdelingens gravsteder kan fornyes og udbygges som kiste- eller familie- urnegravsteder under hensyntagen til størrelse og adgangsforhold.

← Afd. F (gravstederne mod Bygaden):

Gravstederne mod Bygaden består af kombineret kiste- eller familie- urnegravsteder. Udtrykket bevares.

Afdelingens gravsteder kan fornyes og udbygdes som kiste- eller familie- urnegravsteder under hensyntagen til størrelse og adgangsforhold.

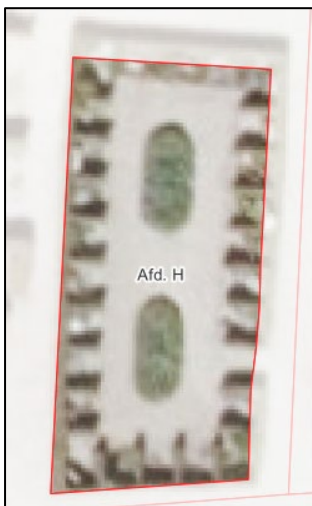
Afd. G (urnegravstederne mod Kirkestien): ↑

Urnegravstederne langs Kirkestien består af én række urnegravsteder. Urnegravstederne er lidt større end de anlagte urnegravsteder i afd. A, C og H. Graverteamet påpeger, at nedsætninger foregår mere gnidningsfrit på urnegravsteder af 1m x1m.

Mellem urnegravstederne og kirkemuren, er der plads til større plantninger eller andre biodiversitets-formål. Der er dog ikke plads til at anlægge endnu en række urnegravsteder af samme størrelse med fælles midterhæk, da der i så fald ikke vil være plads til en gangsti langs muren.

Udtrykket bevares af hensyn til de mange aktive urnegravsteder.

Afdelingens urnegravsteder kan fornyes og udbygdes efter fredningstiden.

← Afd. H (urnehave bag kirken):

Urnehaven bag kirken består af én række urnegravsteder i et rektangel. I midten er der to ovale bede, omkranset af chaussésten. Den begrænset sorgeplads til pårørende, kan udbedres ved at nedlægge bedene og etablere dobbeltsidet bænke, så de kan benyttes begge veje.

Afdelingens urnegravsteder kan fornyes og udbygdes efter fredningstiden.

← Afd. I (urnepladser og fællesgrav):

Afdelingen består af én række urnepladser med plade i græs, i den vestlige side af fællesgraven. Fællesgraven bliver i dag kun benyttet til urner men graverteamet påpeger, at der mod øst er plads til kistenedsættelser. Udtrykket af afdelingen bevares og det anbefales ikke at udvide med flere plader i græs, da fællesgravens areal skal bibeholdes. De nuværende plader fjernes ved nulstilling af gravstederne og udbydes ikke på ny.

Afd. K (urnepladser på gammel kirkemur): ↑

Urnepladserne på den gamle kirkemur består af to rækker med plade i græs. Den sydligste række er mindre populær, fordi terrænet skråner og pårørende skal træde over en andens urneplads, for at besøge deres kære. Hvis den sydlige rækkes plader vendes 180°, kan de tilgås fra den mere lavtliggende sti mod syd, uden at skulle træde over andre plader og med en hoftehøjdes adgang til deres kære, øger det tilgængeligheden for især ældre, der ikke behøver gå ned i knæ.

Afdelingens urnegravsteder kan fornyes og udbydes efter udløbstiden.

← Lapidariet

Lapidariet er forholdsvis nyetableret med bevaringsværdige gravsten, som før stod langs kirkegårdens indre mur. Lapidariet er omkranset af en stålkant, som er svær at se i lav belysning. Bunden er endnu ikke tilplantet men skal bestå af bunddækkende planter. Der skal desuden udformes information, så kirkegårdens besøgende kan læse om de kulturhistoriske gravminder.

Figur 18 Terrænhældningen på den gamle kirkemur

← Det uindviet areal (Strædet 4)

I 1995 overtog daværende menighedsråd to nye matrikler, hvoraf den ene i dag bliver benyttet til graverbygning og materielgård. Den anden matrikel er afsat til udvidelse af kirkegården.

Den nye matrikel skal indvies før der kan etableres gravsteder. I mellemtiden kan arealet dog benyttes som parklignende hvileplads på kirkegården.

Afdelingen er tilplantet med glansbladet tjørn, der står i en fodpose af stauder. Der er én blodbøg i midten, som har en tvege med indgroet bark, der forhindrer træet i at blive stort og gammelt. Træet er under observation af graverteamet og behøver ikke fældes før de finder det nødvendigt, da det ikke udgør en risiko i sin nuværende størrelse, tilstand og placering.

De resterende træer på arealet har alle en skrånende stammevækst, hvor kronen hælder til den ene side, jf. *Figur 19*. Det er ikke en effekt af vindpåvirkninger, da træerne hælder i forskellige vinkler. Det vurderes at være et produkt af arternes naturlige vækst over tid og i samråd med graverteamet ønskes disse udskiftet. Det anbefales at vælge 2-5 forskellige arter i den fremtidige plantning, med varierende udseende, højder og blomstringstidspunkter.

Figur 19 Træernes skrånende stamme- og kronevækst på det uindviede areal

Interessenter, ressourcer og andre planer

Økonomi, maskiner og ressourcer

Afsnittet er udarbejdet af Kirke- og Kirkegårdsudvalget

Driftsbudget

Kirkegårdene i Ganløse og Slagslunde drives under ét med det samme personale og med et samlet budget for begge kirkegårde.

Kirkegårdene har et udgiftsbudget på ca. 1,2 mio. kr. Hertil kommer indtægter i form af vedligeholdelse af gravsteder, salg af planter og grandækning mv. Det samlede driftsbudget andrager således knap 1,5 mio. kr.

Større projekter finansieres gennem anlægs- og projektbevillinger.

I 2024 er der givet en projektbevilling på 250.000 kr. til en ny minilæsser.

På anlægsbudgettet er der bevilget 165.000 kr. til materialeplads ved Ganløse Kirkegård, samt 715.000 kr. til genopførelse af den nedrevne kirkegårdsmur på Ganløse Kirkegård.

Maskinparkens indhold

Antal	Maskinbeskrivelse	Noter
1 stk.	Avant 424 diesel minilæster med frontskovl og snekost fra år 2023	Den bruges både i Ganløse og Slagslunde
2 stk.	Stiga Park benzin plæneklipper (knækstyret plæneklipper som man sidder på)	1 i Ganløse og 1 i Slagslunde de er gamle og slidt og vi bruger dem næste ikke længe
1 stk.	Stihl Batteri plæneklipper med opsamler fra år 2023 (plæneklipper som man går bagefter)	Bruges kun i Ganløse
1 stk.	Viking (Stihl) benzin plæneklipper (plæneklipper som man går bagefter)	Bruges kun i Slagslunde
3 stk.	Stihl batteri hækklipper hvor af en fra år 2023	Bruges både i Ganløse og Slagslunde
1 stk.	Stihl batteri stanghækkclipper	Bruges både i Ganløse og Slagslunde
1 stk.	Stihl batteri græstrimmer fra år 2023	Bruges både i Ganløse og Slagslunde
2 stk.	Ældre benzin buskrydder	Bruges så meget og næste kun i Slagslunde

Mandskab

1 Graver 37 timers helårs ansat.

1 Gravermedhjælper 37 timers helårs ansat.

1 Gravermedhjælper 37 timers 9 måneder ansat.

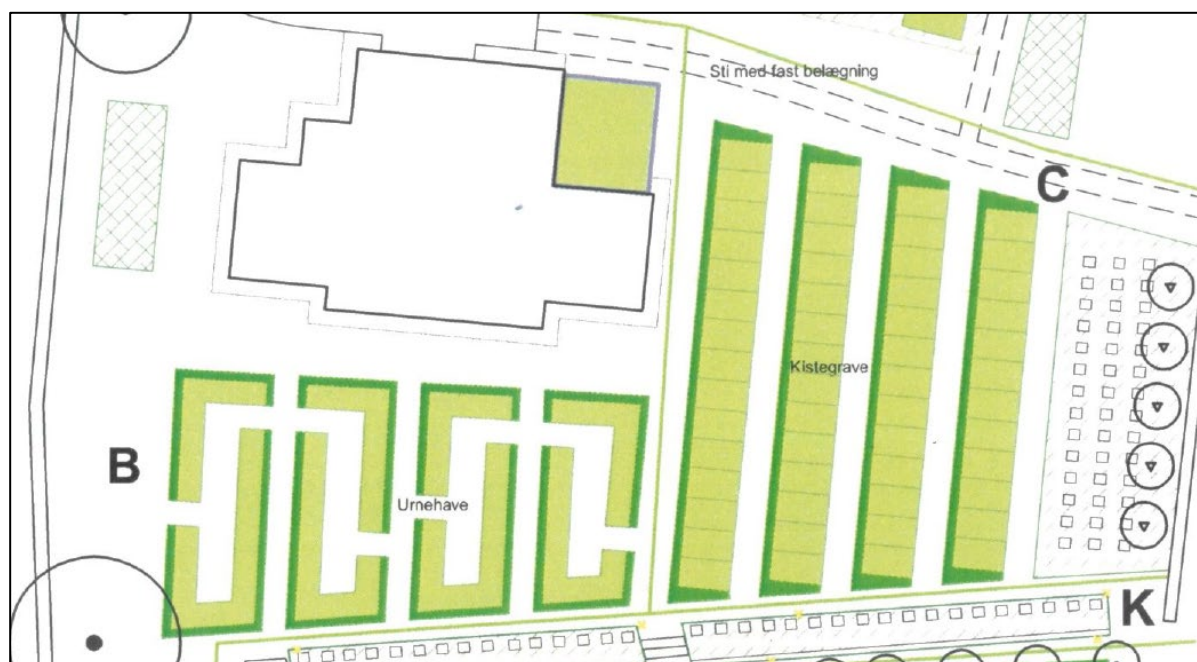
Eksisterende planer

Ganløse kirkegård fik i 2012, udarbejdet en udviklingsplan (jf. *Bilag 6*). Udviklingsplanen havde fokus på konkrete og aktuelle udfordringer. Foruden *Bilag 6*, bestod udviklingsplanen også af adskillige kortmaterialer, som ikke er vedhæftet den nuværende udviklingsplan, men kan findes på kordegnens kontor. De planer som endnu ikke er blevet gennemført, er blevet taget op til revurdering i samråd med menighedsrådet og graverteamet. Denne udviklingsplan tager dermed udgangspunkt i de tidligere vurderinger.

Kortmaterialet fra udviklingsplanen i 2012, indikerede at den det uindviede areal mod øst skulle anlægges som skovkirkegård. Det anbefales at gå væk fra denne plan, da det først og fremmest er et meget lille areal at etablere skov på og samtidig vil blive uharmonisk med strukturen på resten af kirkegården. Men det anbefales stadig at der arbejdes med et andet udtryk end den øvrige kirkegård.

Udviklingsplanen i 2012 havde også omlægninger af eksisterende afdelinger med, herunder etableringen af fire urnehaver i afdeling B, som tidligere beskrevet stadig videreføres.

Derudover har Susanne Guldager, landskabsarkitekt MDL, tegnet afdeling C med fire enkelt rækker af kistegrave, i stedet for de eksisterende tre dobbelt rækker. Eftersom behovsvurderingen viser et faldende behov i især kistegravpladser, er denne omlægning værd at have i baghovedet når der i fremtiden kommer flere ledige gravpladser fordelt på kirkegården.

Figur 20 Udsnit af kortmateriale fra Udviklingsplanen 2012 af Susanne Guldager

Plan for udviklingen

Planen består af flere dele, herunder en underskrevet målsætning for kirkegården, efterfulgt af strategi og handlingsplaner for udviklingen på kirkegården, opdelt på samme måde som forrige afsnit.

Målsætning for kirkegården

1. Bevaring af indtrykket som landsbykirkegård i forbindelse med middelalderkirke.
2. Øge/udnytte kirkegårdens kapacitet på alle gravstedstyper:
 - a. Kistegravsteder
 - b. Familieurnegravsteder
 - c. Små urnegravsteder
 - d. Sten i plæne-gravsteder
3. Inkludere det uindviede areal (Strædet 4) på en naturlig måde i kirkegården – herunder genoprettelse af kirkemuren med låge.
4. Sikre frodighed og biodiversitet i alle områder af kirkegården med varierende beplantning.
5. Bevare den overordnede struktur i kirkegårdens afdelinger, dog med hensyn til tendensudvikling af gravstedstyper.
6. Bevare lapidariet med eventuel udvidelse/afgrænsning i fremtiden.
7. At fremtidssikre ved angivelse af retningslinjer for fornyelse af hække, belægninger, beplantninger, gravsteder mm.

Menighedsrådets godkendelse

- af udviklingsplanen og de selvformulerede målsætninger

dato

Formand, Lone Ebbesen Smed

Medlem, Bo Brøndum Pedersen

Næstformand og kasserer, Lars Rosenborg Sørensen

Medlem, Niels Lindhardt Johansen

Kirkevæрге Ganløse Kirke, Helle Irene Arrøe

Medlem, Peter Rudolf Hansen

Kirkevæрге Slagslunde Kirke, Ole Meilby

Sognepræst kbj., Malene Graeser-Greve

Kontaktperson, Malene Mejlbj Kirkegaard

Sognepræst, Christian Gottlieb

Strategier og handlingsplaner

Handlingsplanen fastlægger de konkrete opgaver og er grundlag for detailplanlægning af anlægsprojekter og udformning af driftsplaner.

Affaldssortering

Kirke- og kirkegårdsudvalget har taget stilling til flere affaldssorteringsløsninger, herunder løsninger fra andre kirkegårde. Udvalget har valgt en model ved navn *Egedal Miljø 1* fra firmaet *HITSA* med træbeklædning. Designet falder godt ind i kirkegårdens æstetik og navnet antyder at modellen kan være at finde andre steder i kommunen, hvilket skaber en genkendelighed. Modellen har den fordel at den kan købes i moduler med 1-8 skraldespande, så der kan udvides med flere sorteringsmuligheder i fremtiden. Modellen skal erstatte nuværende affaldssortering på kirkegården. Der eksisterer seks affaldssorteringer dags dato. Det vurderes at bibeholde antallet af affaldssorteringer i fremtiden men flytte den ene til den østvendte indgang, jf. *Tegning 401 – Projekterede forhold*. Modellen tilbyder et tilvalg af sorteringsmærkater som vist på *Figur 21*. Menighedsrådet er blevet enige om at mærkaterne er letgenkendelige på afstand og lig den kommunale sortering som vi kender derhjemme fra. Derfor ønskes dette tilvalgt.

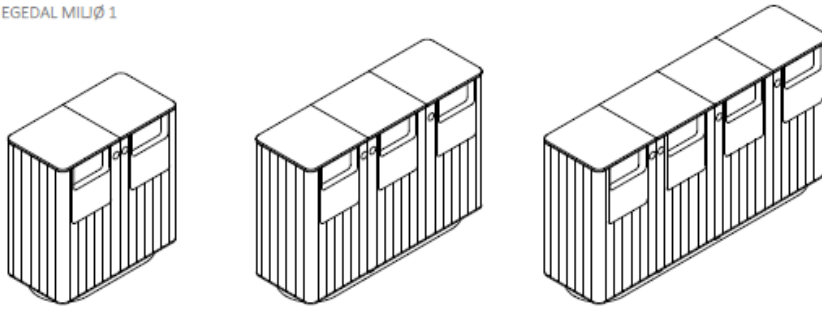
Figur 21 Egedal Miljø 1, HITSA (se specifikationer på næste side)

Handlingsplan:

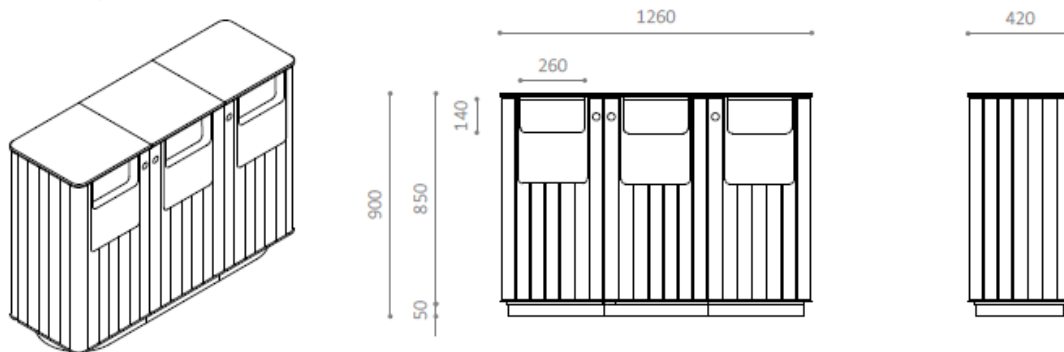
1. Vurdering af antal og hvilke sorteringer der ønskes
2. Indhentning af tilbud hos *HITSA*
3. Godkendelse af provstiet
4. Indkøb og udskiftning af eksisterende affaldsspande

EGEDAL MILJØ 1 / DESIGN: VE2

EGEDAL MILJØ 1

EGEDAL MILJØ 1 E 3x80L

EGEDAL MILJØ 1 SKRALDESPAND

- 80 liter pr. modul
- Enkeltrække 2, 3 eller 4 moduler
- Dobbelttrække 4, 6 eller 8 moduler
- Fås med indkast i enderne
- Enkeltrække fås med enkelt eller dobbelt sideindkast
- I serie med EGEDAL enkeltstående skraldespand
- Sidehængt låge med poseholder for nem tømning
- Fås også i RAL-farver
- Åbnes med trekantnøgle - smæklås
- Forberedt til sensor til måling af fyldningsgrad
- Tilvalg: Sorteringsmærkater

MATERIALER:

- Grundolieret mahogni (FSC®-certificeret)
- Fås også i ubehandlet mahogni (FSC®-certificeret)
- Varmgalvaniseret stål
- Fås også i pulverlakeret, varmgalvaniseret stål

MÅL:

- Låge/indersvøb: 3 mm stålplade
- Top: 8 mm stålplade
- Frontplade: 2 mm stålplade

MONTERING:

- Fås til nedstøbning eller påboltning underlag
- Afstand fra terræn til overkant: 900 mm

Belysning

Der eksisterer tre pullerter med belysning på kirkegården dags dato. Disse skal udvides til 14 i fremtiden, jf. *Tegning nr. 401 – Projekterede forhold*. Det vurderes at pullertlamper i stil med det eksisterende vil være at foretrække og bør efterstræbes. Er det ikke en mulighed, efterspørger kirke- og kirkegårdsudvalget at udskifte de tre eksisterende lamper, for at sikre et ensartet udtryk.

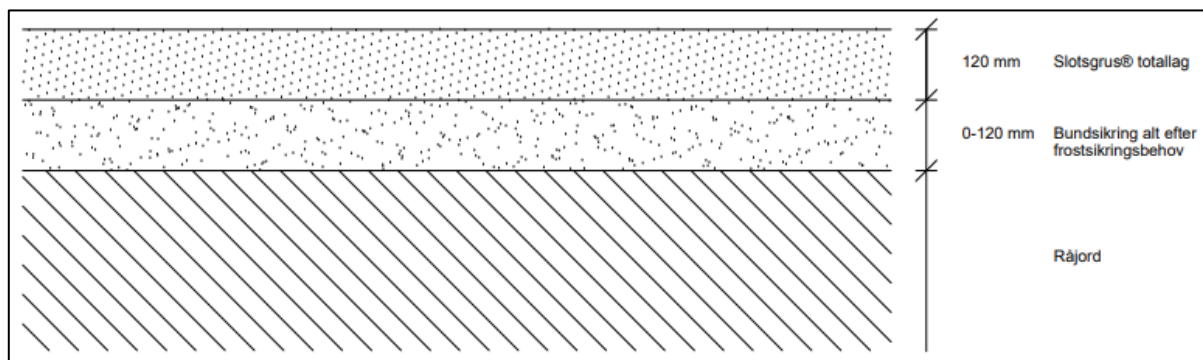
Handlingsplan:

1. Indhentning af tilbud (gerne samme leverandør som de eksisterende pullerter)
2. Godkendelse af provstiet
3. Indkøb og opsætning af lamper
4. Vurdering af tidsrammen for automatisk belysning (skal der være forskel på lampernes tænde-tider?)

Belægninger og tilgængelighed

Slotsgrus er blevet diskuteret som en mulig belægning for at øge tilgængeligheden på kirkegården. Da slotsgrus mister sin vandgennemtrængelighed over tid, anbefales det kun at benyttes på hovedstier, for at sikre nok nedsivning på kirkegården ved større regnbyger.

Slotsgrus er et varemærkerregistreret materiale og kan derfor være dyrere end andre sammenlignelige grustyper som; parkgrus, stiggrus og herregårdsgrus. Med varemærkerregistreringen kommer dog en dokumentation af materialets kvalitet og anvendelse. I *Bilag 7 – Slotsgrus*, findes et produktblad, samt vejledning til anlæg og drift af slotsgrus. Slotsgrus kan benyttes som totallagsbefæstelse, da det indeholder egenskaberne til at fungere som bærelag og toplag. Dermed kan lagtykkelsen reduceres, hvilket i sidste ende betyder en besparelse.

Figur 23 Opbygningen af slotsgrus som totallagsbelægning

Resten af kirkegården er belagt med perlegrus, der som en løs belægning, må forventes at udvaske afgrænsningen til slotsgrus. Der vil med andre ord, være en driftsopgave i at holde belægningerne adskilt. Denne opgave kan mindskes ved at afgrænse belægningerne med bro-/chaussésten. Desto højere stenene sættes, desto mindre vil belægningerne sammenblandes.

Figur 22 Overgangen mellem perlegrus og fast grusbelægning på Stenløse kirkegård

Figur 24 Brostensafgrænsning af belægningstyper på Stenløse kirkegård

IGN (Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning ved Københavns Universitet) tilbyder gratis rådgivning ved projektering, anlæg og drift af slotsgrus pr. telefon eller mail.

<https://ign.ku.dk/slotsgrus/raadgivning/>

Handlingsplan:

1. Kontakt IGN med henblik på rådgivning i skitseringsfasen
2. Godkendelse af projektet fra provstiet
3. Kontakt IGN med henblik på rådgivning i projekteringsfasen
 - Hjælp til landskabsarkitekter og ingeniører til dimensionering og udformning af belægningen, samt beskrivelse af anlægsfasen
4. Dimensionering af projektet ved landskabsarkitekt (eller lignende)
5. Kontakt IGN med henblik på rådgivning i anlægsfasen
6. Anlæggelse af projektet ved entreprenør-/gartnervirksomhed (eller lignende)

Beplantningen på nedlagte gravsteder

Da det er ønskværdigt at beholde beplantningen på nogle af de nedlagte gravsteder, har vi i samarbejde med graverteamet, udarbejdet en rydningsplan til de gravsteder, der indeholder uønskede beplantninger. Det anbefales at graverteamet har fuldmagt til at beplante nedlagte gravsteder efter ønskværdigt behov, med forbehold for at det er enkelt at fjerne ved fremtidige gravstedssalg.

Rydningsplanen er statisk men arbejdet med den dynamisk. Planen fremgår af *Bilag 8 – Rydningsplan*, som består af kortudsnit, billeder og korte beskrivelser.

Handlingsplan:

1. Løbende beskæringer og opgravninger af plantemateriale
2. Løbende opdatering af rydningsplanen

Beplantningen på aktive gravsteder

Graverteamet ønsker et bedre samarbejde med gravstedsejerne om beplantningen på de aktive gravsteder. I samråd med kirke- og kirkegårdsudvalget, er det bedste tidspunkt for denne dialog, i forbindelse med gravstedssalget. Derfor skal det naturligvis gøres med respekt for den sørgende.

Handlingsplan:

1. Liste over 'forbudte' plantearter til internt brug
2. Evt. en liste over anbefalede plantearter til internt brug

Nedlagt kirkemur

Kirkemuren skal genoprettes med en låge, udformet så den indgår i en smuk helhed af kirkegårdens arkitektoniske æstetik. Dette skal gøres i samarbejde med en kirkekyndig arkitekt.

Handlingsplan:

1. Samråd med provsti og stifte om at finde en kirkekyndig arkitekt der kan deltage i projektet
2. Valg af rådgiver til detailplanlægning og dimensionering
3. Projektgodkendelse ved provsti og stifte, inden påbegyndelse
4. Valg af entreprenør til anlægsfasen
5. Gennemgang og evaluering af det færdige projekt med provsti og stifte

Siddepladser

På kirkegården findes der dags dato, seks bænke spredt placeret. Det er i kirke- og kirkegårdsudvalget blevet vurderet at der skal etableres nye siddepladser i forbindelse med urnegravstederne, for at øge tilgængeligheden for de besøgende. I de rektangulære urnehaver skal der opsættes dobbeltsidet bænke med ryglæn og armlæn i enderne, af hensyn til tilgængeligheden. Det er samtidigt oplagt at indkøbe bænke til det nye areal, som kan have samme udformning som de eksisterende bænke. De eksisterende bænke på kirkegården er sammenlignelige men ikke ens. Det vurderes unødvendigt at bænkerne er ens, så længe de har samme udtryk. Derfor skal de nuværende bænke heller ikke udskiftes i forbindelse med indkøbet af nye bænke.

BELLEVUE / BÆNK

Materiale	rustfri / galvaniseret / lakeret stål
Beklædning	30x30 hårdtræ / 40x40 vedligeholdelsesfri EV plank
Dimensioner	Siddehøjde: 445 mm, siddedybde: 630 mm, længde: 1600 / 1800 / 2000 mm
Serie	Bellevue: bænk, tvillingebænk og plint
Montage	Fritstående, nedstøtning eller fastgørelse med ekspansionsbolte
Tilvalg	Armlæn, valgfri RAL farve

* Der tages forbehold for ændringer. rev. 08/06/18

Figur 25 Dobbeltsidet bænk med ryg- og armlæn fra G9 Landskab

Figur 25 står som et eksempel på udformningen af en dobbeltsidet bænke med ryg- og armlæn og er dermed ikke den endelige godkendelse fra kirke- og kirkegårdsudvalget. Billedet stammer fra produktkataloget fra *G9 Landskab*. Bovak har fremsendt en mappe med forskellige produktkataloger til inspiration.

Handlingsplan:

1. Vurdering af antallet af bænke
 - *Tegning nr. 401 – Projekterede forhold* indikerer 11 dobbeltsidet bænke til urnehaverne, én dobbeltsidet bænke på det uindviet areal og to almindelige bænke (én i det uindviet areal og én i *afd. A* på plænen med plader i græs)
 - Alternativt kan det ene beplantningselement i urnehaverne bevares, mens den anden erstattes med en dobbeltsidet bænke
 - Urnehavernes beplantningselementer kan også erstattes af to almindelige bænke, der vender hver deres vej
2. Indhentning af tilbud fra forskellige leverandøren
3. Vurdering og udvælgelse af tilbud
4. Godkendelse af provstiet
5. Rydning af beplantning mv., hvor bænke skal opsættes
6. Indkøb og opsætning af nye bænke

Gravstedshække

Thuja-hækkene som omkranser gravstederne, har differentierede adgangsåbninger. Graverteamet påpeger at de af driftshensyn, gerne skal være minimum 60 cm i åbningsbredden. Derfor anbefales det at ensrette hækkene til to muligheder; enten hel åben adgang, eller en åbning i hækken på 60 cm. Alle gravsteder som ikke på forhånd er helt åbne, beskæres efter en åbning på 60 cm.

Ifølge Slagslunde-Ganløse kirkegårdes vedtægters §14 stk. 2, er alle gravstedshække kirkegårdens ejendom og plantes, vedligeholdes og klippes ved menighedsrådets foranstaltning. Derfor har menighedsrådet bemyndigelse til at ændre denne praksis uden anden godkendelse. Det anbefales dog at advisere gravstedsejerne, inden ændringen igangsættes.

Handlingsplan:

1. Advisering om ændring af hækafgrænsningen til gravstedsejerne
2. Løbende beskæring og opgravning af gravstedshække

Grøn Kirkegård - udarbejdet af det grønne udvalg

Det synes åbenlyst at Kirken kunne spille en større og vigtigere rolle, for flere i lokalsamfundet. Kirkegården må kunne danne ramme for så meget mere, hvis den får lov. Mange ønsker i dag at blive stedt til hvile over hav eller i skov. Hvis vi tør gå i en ny, lidt vildere retning med "Haven", kunne det måske skabe den samhørighed og det ejerskab, der er så ønskværdigt. Som minimum bliver "Haven" mere indbydende og vedkommende for mennesker - og for andre væsner. Vigtige skridt til at fremme biodiversiteten er fred, kontinuitet, variation, vand, fødekilder samt skjulesteder.

Fred; diverse skjul skal helst ikke flyttes eller forstyrres, når de er etableret. Nogle områder vil med tiden kunne slippe helt for skuffejern og rive, for plæneklipperen, for spaden, så mikrolivet ikke generes.

Kontinuitet; vores fornemste pligt er at tænke langt frem, tage velunderbyggede beslutninger og udføre gennemført arbejde, i håbet om at det vi gør nu, får lov til at blive længe efter at vores egen tid er forbi. Et træ er et rum for liv, og hvis vi gør forarbejdet godt, er der håb for at det kan udspille hele sin livscyklus, uden at blive fældet eller skamferet undervejs.

Variation; en kirkegård besidder som udgangspunkt en del variation, det er småting der skal til for at højne den. Fx. at nogle områder med perlesten kan få lov at stå grønne af pionærplanter, at der både er varme stenflader, jord samt langt og kort græs, at vegetationen er tæt nogle steder og mere åbent andre steder.

Vand; der er små fuglebade rundt om på kirkegården, men i fremtiden kunne der tænkes i større og mere varig skala. Vand og træer er ofte essentielt, også for sørgende, og vi så et flot eksempel på Landskabsmessen i 2023 som vi gerne vil genskabe på sigt.

Fødekilder; Ganløse kirkegård har et stort uudnyttet potentiale, i dag er der langt imellem blomsterne, vi ser fugle, men ganske få insekter i hverdagen. Træer og buske med blomster og bær, gravsteder der nulstilles med stauder, vilde plæner og færre perlesten til fordel for flere løg og knolde.

Skjulesteder; bøgehækken omkring "Det uindviede", og de mange takshække, er fine skjul. Når vi i fremtiden nulstiller overgroede gravsteder, som i dag fungerer som skjul, må vi tænke i erstattende beplantning, fx. blomstrende buske, der kan få lov at vokse sig store, gerne med bær, og endda nogle med torne, hvis det kan accepteres af udvalget. Et kvashegn vil kunne etableres snart, og på længere sigt måske et stengærde.

Midlertidig handlingsplan:

Kvashegn - Vi samler materialer til et kvashegn, platanernes lange årsskud er blevet gemt til formålet, og der er plads til etablering i kirkegårdens sydvestlige hjørne i løbet af forår/sommer i år, hvis det tillades.

Plæner - Ligeledes ønsker vi at eksperimentere med plænen på det uindviede areal; lade græsset gro og slå det med krattrydder efter de forskrifter Kira (fuldtids gravermedhjælper på Ganløse kirkegård) fik på biodiversitetskurset sidste sommer. Der vokser violer, og vi har en lille plæne i nærheden, som har været "vild" det seneste år, hvor der er mindst 14 forskellige urter, så der er håb.

Andre - Tiltag som træer og buske med blomster og bær, gravsteder der nulstilles med stauder, vilde plæner med blomstrende urter, samt flere løg og knolde i randområder med perlesten, vil stille og roligt kunne ændre kirkegårdens profil over de næste par år. Undervejs vil vi inddrage så mange grupper som muligt i processen, og hele tiden søge ny inspiration fra diverse kilder.

Afdelingerne

Ganløse kirkegård har mange afdelinger, arealets størrelse taget i betragtning, jf. *Tegning nr. 402 – Eksisterende afdelinger*. Graverteamet har efterspurgt en revurdering af afdelingsopdelingen på kirkegården. Der er tendens til at afdelinger, der ligger indeni andre afdelinger, har navn derefter. Fx hedder urnehaven i afdeling C, CU mens afdelingen med plader i græs hedder CP. Da det er forventeligt at fremtiden bringer flere urnegravsteder, af forskellig art, vil det være favorabelt at gå væk fra denne tendens og i stedet benytte kombinationen af bogstaver og tal, fx D1, D2, D3, ord og bogstaver fx Syd A, Syd B, Syd C eller løbende bogstaver i stedet for U(-rnehave) og P(-lade i græs), fx DA, DB, DC. *Tegning 403 – Projekterede afdelinger* har taget udgangspunkt i den førstnævnte variation, men det giver mening at lade graverteamet lave en vurdering med den ansvarlige for re-nummereringen.

Handlingsplan:

1. Kræver ny nummerering og afdelingsbetegnelse en godkendelse fra provstiet?
2. Kontakt landinspektør/kirkegårdskyndig/Bovak til at udfærdige nummereringen
 - a. Hvis der er ressourcer til det, kan opgaven klares internt. Hvis ikke skal der indhentes tilbud (som skal godkendes af provstiet hvis de skal finansiere det)
3. Sende breve til gravstedsholdere om ændring af gravstedsbetegnelse

Herfra beskrives afdelingerne ud fra den ovenstående nummerering i resten af udviklingsplanen. Det kan være en fordel at jævnføre Tegning nr. 403 – Projekterede afdelinger.

De ovenstående tematikker og dertilhørende handlingsplaner vil ikke genbeskrives under hver afdeling.

Afdeling A

Planen for denne afdeling består både af midlertidige og permanente løsninger. Der er desuden flere individuelle anlægsarbejder, derfor vil der fremgå flere handlingsplaner, som kan igangsættes uafhængigt af hinanden.

Afdelingen har de bedste forudsætninger for at løse den akutte mangel på urnegravsteder, idet der er mange nedlagte gravsteder på samme række (jf. tegning 404). Da det er planen at anlægge tre urnehaver i afd. B, syd for kirken i forlængelse af den eksisterende, anses det ikke som nødvendigt at omdanne indgangen til kirkegården til permanente urnehaver. Midlertidige løsninger i kirkegårdsregi er relativt langsigtede, da der er en fredningstid for urnegrave på 10 år (jf. Slagslunde-Ganløse Kirkegårds vedtægter, §24), som kan forlænges efter gravstedsejerens ønske. Når projektet alligevel beskrives som midlertidigt, skal det forstås således, at fremtiden kan bringe nye tendenser og ønsker for kirkegårdens udvikling, som der tages hensyn til med rimelig enkelthed kan ændres på det omtalte areal. Der kan især ved kirkegårdens hovedindgang, være et ønske om at arealet fremstår som i brug og efter de tidsbestemte tendenser.

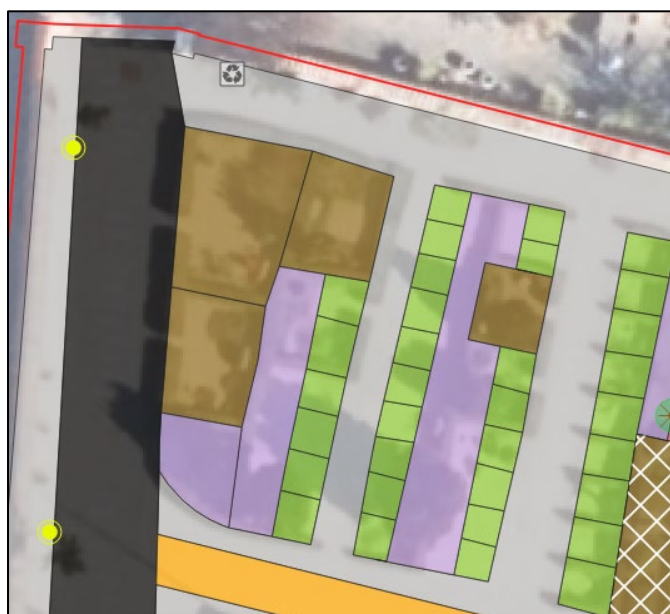
Da urnegravstederne anlægges som en midlertidig løsning, bibeholdes den originale gravstedsstruktur i stedet for at omlægge arealet til urnehaver. På den måde efterlignes designet af den tilstødende række urnegravsteder. Da urnegravsteder ikke kræver den samme dybde som kistegravsteder, kan arealet imellem udnyttes til biodiverse beplantningsformål (jf. tegning 401).

Handlingsplan for midlertidig løsning på manglen af urnegravsteder:

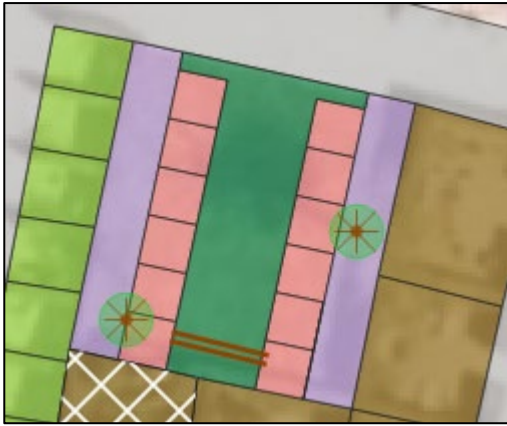
1. Godkendelse af provstiet
2. Nummerering af de planlagte gravsteder
3. Brev til den ene aktive gravstedsejer om omlægningen
4. Anlæggelse ved graverteamet

Figur 27 Udsnit af afdeling A. Aktive gravsteder er markeret med grøn mens nedlagte gravsteder er markeret med blå. Se tegning 404.

Figur 26 Udsnit af afdeling A. Visualisering af den midlertidige plan. Planlagte urnegravsteder er markeret med grøn. Den lyserøde markering visualiserer en bedafgrænsning. Se tegning 401.

Figur 28 Græsområdet i afd. A mod Østergade. Se tegning 401.

Græsområdet mod Østergade skal omlægges til urnegravpladser med plade i græs i én række parallelt med hækken. Mellem hæk og pladerne er der mulighed for at øge biodiversiteten gennem beplantning. Graverteamet har påpeget at græsarealet har mange naturlige urter, som med fordel kan udnyttes til at øge biodiversiteten. Derfor er det deres ønske at omformulere ”plader i græs” til ”plader i urter” og omlægge driften, så der er længere tid mellem nedklipningen.

Handlingsplan for plænen mod Østergade:

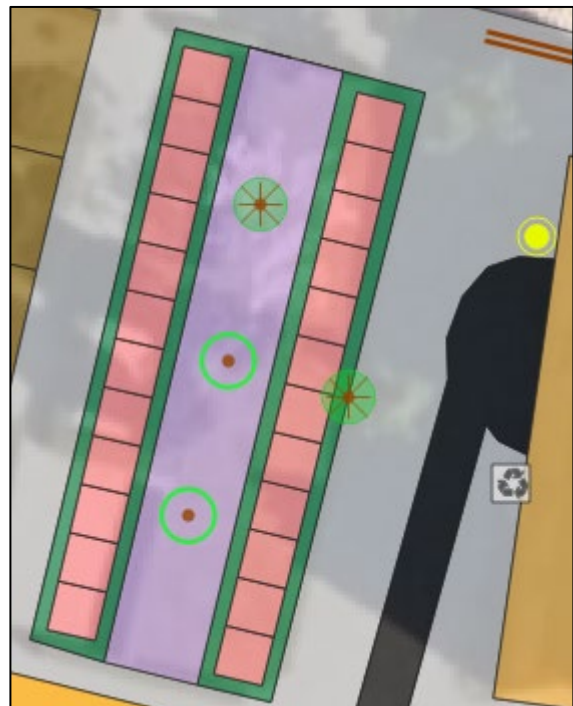
1. Godkendelse af provstiet
2. Omskrivning af formuleringen ”Urnegrav i græs med sten” på prislisten på www.ganloesekirke.dk/file/1492387
3. Nummerering af de planlagte gravsteder
4. Omlægning af arealet ved graverteamet

Vest for kapellet er der mange nedlagte gravsteder. Den dobbeltsidet række anbefales omlagt til urnegravpladser med plade i urter. Mellem rækkerne reserveres plads til plantning af urter, løg, stauder og træer.

Der er ét aktivt gravsted, som der i første omgang må arbejdes udenom. Det er forventeligt at de vestvendte pladser sælges før de østvendte, på grund af placeringen tæt ved toilettet. Hvis menighedsrådet vælger at anlægge to rækker på vestsiden og holde beplantningen på østsiden, bør rækkerne ligge forskudt for hinanden, for at undgå besøgendes skam over at stå på den yderste plade mens de besøger den inderste gravplads.

Handlingsplan vest for kapellet:

1. Godkendelse af provstiet
2. Nummerering af de planlagte gravsteder
3. Brev til den ene aktive gravstedsejer om omlægningen
4. Omlægning af arealet ved graverteamet

Figur 29 Projekteret omlægning af arealet vest for kapellet. Se tegning 401.

Syd for kapellet ligger der fire nedlagte gravsteder hvoraf to af dem er nulstillet til græs. Dette areal er efter aftale med kirke- og kirkegårdsudvalget samt graverteamet, reserveret til formål, der besluttes af det grønne udvalg. Det er samtidig indgangspartiet til det uindviede areal og det er derfor kirke- og kirkegårdsudvalgets ønske at skabe en blød overgang til arealet.

Arealet svarer til halvdelen af det beskrevet areal vest for kapellet. Men der er plads til at udvide det til samme arealstørrelse. Derfor kan planen for de to arealer byttes om, hvis menighedsrådet finder det fordelagtigt.

Figur 30 Arealet syd for kapellet og vest for det uindviede areal

Afdeling B

Den nye afdeling B, inkluderer de forhenværende afdelinger; B, C, H og K samt evt. underafdelinger jf. tegning 402.

Det har siden udviklingsplanen fra 2012, været meningen at *urnehaven syd for kirken*, skal udvides til fire urnehaver med sammenhængende gangsti på tværs af haverne. Denne plan skal udføres, efterhånden som gravstederne nedlægges. I den mellemliggende periode hvor det afventes at gravstederne løbende nedlægges, anbefales det at bevare beplantningen eller tilplante de tomme gravsteder. Det anbefales at omlægge arealet løbende, som en hel urnehave kan etableres.

Figur 31 Projekterede urnehaver syd for kirken. Se tegning 401.

Handlingsplan for urnehaverne syd for kirken:

1. Godkendelse af provstiet
2. Nummerering af samtlige urnehaver, forud for anlæggelse
3. Brev til de omkringliggende gravstedsejere om omlægningen
4. Løbende anlæggelse af urnehaver ved graverteamet

Vest for graverbygningen er der et langt areal af nedlagte gravsteder, som er blevet nulstillet til perlesten. Arealet er efter samråd med graverteamet reserveret til biodiverse formål, som det grønne udvalg måtte have. Disse formål kan dog kun udføres indtil der måtte fremkomme et akut behov for flere urnegravsteder eller plader i urter. (Se tegning 401)

Urnegravene med plader i græs, ønskes fremadrettet driftet som plader i urter. Driften bør dog først ændres efter en advisering af de pårørende til gravpladserne.

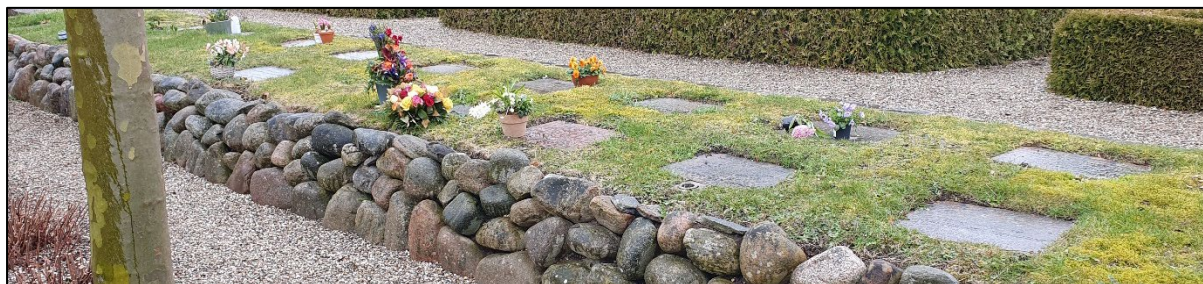
På den gamle kirkemur, ønskes den samme driftsændring. Desuden anbefales det at vende gravminderne på de sydvendte rækker, 180° for at sikre de pårørendes færden.

Handlingsplan for plader i græs og den gamle kirkemur:

1. Godkendelse af provstiet
2. Advisering til gravstedsejere om ændret driftsforhold
3. Advisering til gravstedsejere af de sydvendte gravminder på den gamle kirkemur, om at vende gravminderne 180°
4. Vending af gravminder ved graverteamet

Figur 32 Arealet vest for graverbygningen. Se tegning 401.

Figur 33 Urnegravsteder ved plade i græs, på den gamle kirkemur

Figur 34 Nærbillede af gravminderne på den gamle kirkemur

Lapidariet

Lapidariets bevaringsværdige gravminder skal formidles til kirkegårdens besøgende. Kirke- og kirkegårdsudvalget har diskuteret muligheden for at opsætte QR-koder, som henviser til en hjemmeside, som administreres af kirkekontoret.

Handlingsplan:

1. Opsætning af hjemmeside, som beskriver samtlige gravminder i lapidariet
2. Generering af QR-koder
3. Afprøvning af QR-koder ved menighedsrådet inden opsætning
4. Print og opsætning af QR-koder

Afdeling C

Den nye afdeling C, inkluderer de forhenværende afdelinger; D, E, F, G og I samt evt. underafdelinger jf. tegning 402.

Den sydlige passage langs kirkemuren, er for smal til at der kan anlægges urnegravsteder. Eftersom der er en parallel gangsti med adgang til de anlagte urnegravsteder, anbefales den sydvendte passage, at udlægges til det grønne udvalgs biodiverse formål. Det påpeges desuden at det er et af de få arealer i afdelingen, med mulighed for at plante træer. (Se tegning 401)

Handlingsplan for den sydvendte gangsti udfyldes af det grønne udvalg i samråd med graverteamet i forhold til valg af evt. træer.

Fællesgraven har i den vestlige ende, 17 individuelle gravsteder ved plade i græs jf. Figur 35. Da det ikke er ønskeligt at fortsætte denne tendens med permanente gravminder i fællesgraven, skal de fjernes efter fredningstiden og ikke genanvendes som fremtidige individuelle gravsteder.

Handlingsplan for fællesgraven:

1. Gravminder fjernes efter fredningstidens udløb
2. Plader i græs gensælges ikke på fællesgravens areal

Figur 35 Ortofoto af fællesgraven. Den røde cirkel markerer gravpladserne, som i fremtiden skal fjernes.

Gangstien tværs igennem afdelingen afbrydes af de sidste to rækker før fællesgraven, jf. *Figur 36*. Denne gangsti skal forlænges helt frem til fællesgraven. De to gravsteder som skal nedlægges, for at kunne fuldføre projektet, er stadig aktive.

Figur 36 Overblik over afdeling C. Den blå pil markerer gangstien, som afbrydes af gravstederne i den røde cirkel.

Handlingsplan for gangstien:

1. Godkendelse af provstiet
2. Når fredningstiden på de to nedlagte gravsteder udløber, må de ikke gensælges
3. Når begge gravsteder er ledige, forlænges den tværgående sti af graverteamet

Afdeling D (det uindviet areal)

Afdelingen består af to handlingsplaner; én for anlæggelsen af stiforløb og beplantning, samt én for indvielsen af arealet til begravelsesformål.

Kirke- og kirkegårdsudvalget ønsker at afdelingen skal have et parklignende udtryk. I forbindelse med udviklingsplanen er der fremlagt et skitseforslag, med inspiration fra et område på Stenløse

Figur 37 Inspirationsbillede fra Stenløse kirkegård

kirkegård, jf. *Figur 37*. Efter samråd med provstiet er der ikke noget til i vejen, for at anlægge arealet inden indvielsen gennemføres. Dermed kan arealet nydes af kirkegårdens besøgende.

Skitseforslaget, som kan ses på *Tegning nr. 401 – Projekterede forhold*, tager udgangspunkt i det slyngende stiforløb på inspirationsbilledet. Stien er projekteret i slotsgrus, med en bredde på 1,5 m af hensyn til tilgængeligheden og driftsarbejdet. Desuden er der skitseret et bredere areal til ophold og hvil.

Urnegravstederne er markeret af illustrative årsager. Kirke- og kirkegårdsudvalget er enige om at arealet ikke skal indeholde de klassiske gravstedshække. De har desuden diskuteret hvorvidt der skal være mulighed for at opstille gravminder eller om arealet skal være fri for individuelle gravminder, ligesom fællesgraven. Hvis de ender med at gå med den sidste beslutning, kan optegningen af gravsteder (til driftsformål) laves med et gridnet, der følger arealets hækafgrænsning i stedet.

Det anbefales at træerne plantes med en fodpose af stauder, som det også er tilfældet med de eksisterende. Det er desuden rig mulighed for at plante små blomstrende buske mellem træerne, som kan bidrage med biodiversitet og prydværdi om vinteren. Det vil også give et mere oplevelsesrigt areal, hvis man ikke kan overskue hele arealet fra indgangen af.

Handlingsplan for stiforløb og beplantning:

1. Indhentning af tilbud
2. Endelig skitsering af arealet inklusive detailtegninger
3. Godkendelse af provstiet
4. Anlæggelse af stiforløb
5. Plantning ved graverteamet

For at arealet kan tages i brug ved begravelser, skal jorden først indvies. Processen der er forbundet med en indvielse, er her beskrevet med den samme punktstilling som handlingsplanerne:

1. Godkendelse af revideret projektforslag
2. Vurdering af gravstedsbehovet i både antal og type
3. Dokumentation for den nødvendige godkendelse af kirkegårdsudvidelsen mht. grundvandsforholdene mv.
4. Dokumentation for frigivelse/undersøgelse af det berørte område af Roskilde Museum som arkæologisk ansvarlige myndighed
5. Indvielse af udvidelsen ved sognepræsten efter den ordinære gudstjeneste eller i forbindelse med den første begravelse

Rammer for udførelsen

Forankring og inddragelse

Der er tidligere blevet plantet en række træer langs kirkemuren, som desværre har haft ringe vækstforhold, dels fordi de stod for tæt på muren og dels fordi de har stået i skygge af naboernes træer eller er plantet midt på en gangsti, som benyttes af graverteamets driftsmaskiner. Træerne er sidenhen blevet fældet men selve plantningen er et godt eksempel på hvorfor driftsmedarbejderne skal inkluderes i samtlige anlægs- og plantningsopgaver på kirkegården, gerne i idefasen eller senest i beslutningsfasen. De besidder en viden om det fagtekniske og ikke mindst den daglige drift på kirkegården og kan sikre at uhensigtsmæssige løsninger bliver tilrettet *inden* etablering.

Til planlægningen og ansvarsfordelingen af handlingsplanerne, er der udarbejdet et skema som kan findes i på næste side.

Opfølgning og evaluering

Udviklingsplanen giver en retning for de næste 20 år. Der er et fælles ønske mellem kirke- og kirkegårdsudvalget samt graverteamet om at mødes årligt, for at evaluere udviklingsplanens status samt eventuelle justeringer i planen, så man altid har et opdateret grundlag. Denne evaluering finder sted i slutningen af kalenderåret.

Økonomi og andre ressourcer

Kirke- og kirkegårdsudvalget udtaler:

”En række af de i udviklingsplanen indeholdte forslag vil kunne gennemføres indenfor de eksisterende økonomiske rammer.

Herudover er Slagslunde-Ganløse Menighedsråd indstillet på at arbejde for at sikre den fornødne økonomi til at gennemføre de mere udgiftskrævende tiltag gennem bevillinger på drift-, anlægs- og projektbudgettet.”

Oversigt over udviklingsplanens opgaver med felter til at koordinere tovholder, tidsplan og bemærkninger.

	Ansvarlig tovholder	Tidshorizont	Bemærkninger
Affaldssortering			
Belysning			
Belægnings og tilgængelighed			
Beplantning på nedlagte gravsteder			
Beplantning på aktive gravsteder			
Genetablering af nedlagt kirkemur S 7 / H 21			
Siddepladser			
Gravstedshække			
Grøn kirkegård			
Ændring af afdelingsnavne			
Afdeling A			
Afdeling B (tidligere B, C, CP, H, K)			
Lapidariet			
Afdeling C (tidligere D, E, F, G, I)			
Afdeling D (det uindviet areal)			

Bilagsoversigt

Bilag 1 – Kortudsnit fra www.krak.dk

Kortudsnittet afgrænser kirkegårdens areal til 4.847 m² og den uindviet matrikel til 711 m².

Bilag 2 – Sigtelinjer

Bevaringsværdige sigtelinjer på Ganløse kirkegård.

Bilag 3 – Ganløse Kirkegårdsstatistik 2018-2022

Statistikken viser en stor overvægt af urnebegravelser frem for kistebegravelser.

Bilag 4 – Befolkningsprognose for Egedal Kommune 2023-2035 inkl. Boligindflytning

Befolkningsprognosen beskriver det forventede antal ny tilflyttere samt aldersfordelingen af beboere i byen. Derfra kan det udledes hvor mange sognebørn, der forventes at skulle begraves i perioden mellem 2023 og 2035.

Bilag 5 – Tjekliste for Grøn Kirkegård

Tjekliste udviklet af Grøn Kirke.

Bilag 6 – Udviklingsplan 2012

Den tidligere udviklingsplan indeholder en målsætning og de tiltag, der blev godkendt i 2012. Begge ting er gennemgået og opdateret i den nye udviklingsplan.

Bilag 7 – Slotsgrus

Produktblad, anlægs- og driftsvejledning for slotsgrus udarbejdet af Skov og Landskab i samarbejde med Stenrand Grusgrav i 2013.

Bilag 8 – Rydningsplan

Rydningsplanen er udarbejdet i samarbejde med graveren og beskriver de arealer på kirkegården hvor beplantningen er uhensigtsmæssig og tilvokset i en sådan grad at den bør beskæres eller fjernes. Planen beskriver desuden træer og beplantninger i de samme arealer, som bør bevares.

Bilag 1 – Kortudsnit fra www.krak.dk

Kraskortet er afbilledet d.01.03.2023

Der tages forbehold for eventuel fejlmargen i forhold til grundejeroplysninger.

Bilag 2 – Sigtelinjer

Bilag 3 – Ganløse Kirkegårdsstatistik 2018-2022

2018	
Kirkelige handlinger	24
urner nedsat i kistegravsted	2
urner nedsat i urnegravsted	5
urner nedsat i plæne	6
urner nedsat i fællesgrav	11
jordbegravelse	1

2019	
Kirkelige handlinger	18
urner nedsat i kistegravsted	2
urner nedsat i urnegravsted	2
urner nedsat i plæne	11
urner nedsat i fællesgrav	4
jordbegravelse	2

2020	
Kirkelige handlinger	21
urner nedsat i kistegravsted	1
urner nedsat i urnegravsted	8
urner nedsat i plæne	6
urner nedsat i fællesgrav	2
jordbegravelse	3

2021	
Kirkelige handlinger	23
urner nedsat i kistegravsted	5
urner nedsat i urnegravsted	4
urner nedsat i plæne	7
urner nedsat i fællesgrav	8
jordbegravelse	0

2022	
Kirkelige handlinger	14
urner nedsat i kistegravsted	6
urner nedsat i urnegravsted	5
urner nedsat i plæne	7
urner nedsat i fællesgrav	7
jordbegravelse	2

Bilag 4 – Befolkningsprognose for Egedal Kommune 2023-2035 inkl.
boligindflytning

Befolkningsprognose for Egedal Kommune
for perioden 2023 til 2035

Marts 2023

I. Indledning

Egedal Kommune udarbejder hvert år en ny befolkningsprognose, bl.a. som følge af den udbygning af Kommunen, som fortsætter i disse år.

Befolkningsprognosen er en fremskrivning af befolkningsdata ud fra en række forventninger om den fremtidige udvikling og en række antagelser om, i hvilken grad de historiske data er valide for udviklingen de efterfølgende år.

Den bruges på alle områder, hvor befolkningsdata er relevante, og som grundlag for plan- og budgetarbejdet for 2024-27 bl.a. på børne- og ældreområdet. Ændringer i befolkningsdata og deres sammensætning for de forskellige aldersklasser kan have væsentlige økonomiske konsekvenser for kommunen. Flere eller færre ældre og børn kan medføre behov for at regulere kapaciteten og budgettet på de mængdebaserede budgetområder. Ligeledes har ændringer i antal indbyggere i den erhvervsaktive alder betydning for bl.a. skatteindtægter og den kommunale udligning.

Befolkningsprognosen er baseret på boligindflytningsplanen for 2023-34, som Byrådet godkendte d. 25. januar 2023, samt de historiske data om til- og fraflytning, flyttemønstre, fødsler, dødelighed, sammensætning af husstande, ind- og udvandring. Prognosen er baseret på lokale data og lands-data. Prognosen udarbejdes i et samarbejde mellem kommunens fagområder og det rådgivende ingeniørfirma Cowi A/S.

II. Resume

Primo 2023 boede der 45.203 indbyggere i Egedal Kommune. Det betyder at der i 2022 har været en stigning på 826 indbyggere. Byudviklingen afspejles i høj grad i befolkningstilvæksten.

I sidste års befolkningsprognose var der forventet en stigning på 599 indbyggere, så tilvæksten har været 227 personer større. Det skyldes hovedsageligt, at der er modtaget 210 flygtninge primært fra Ukraine – en flygtninge-situation der indtræf efter, at prognosen var udarbejdet for 2022.

Der tilflyttede i 2022 i alt 12 færre borgere til Egedal end forventet samtidig med, at der fraflyttede 274 færre end forventet.

Flytteaktiviteten i 2022 var således lidt mindre forstået på den måde, at færre end ventet forlod kommunen. Flyttebalancen blev netto 262 personer højere end ventet.

Til- og fraflytningerne ligger fortsat på et højt niveau i forhold til de historiske data – omtrent 20-25 % højere her de seneste 5-6 år. Det hænger sammen med øget byggeaktivitet og en samfundsøkonomi fortsat i god gænge, om end udfordringerne med inflation og stigende rente formentlig har haft en indvirkning på den mindre fraflytning i 2022.

Væksten i boligbyggeriet har muliggjort tilflytningen, og hvor en høj grad af tilflytterne er i den fødedygtige alder. Desuden er de husstande, der de senere år er flyttet ind i nye etageboliger større end tidligere – dvs. at de har flere børn allerede ved indflytning.

Fødselstallet i 2022 blev stort set som ventet med 497 børn, hvilket er 22 færre end ventet, og indenfor rammerne af en acceptabel statistisk afvigelse.

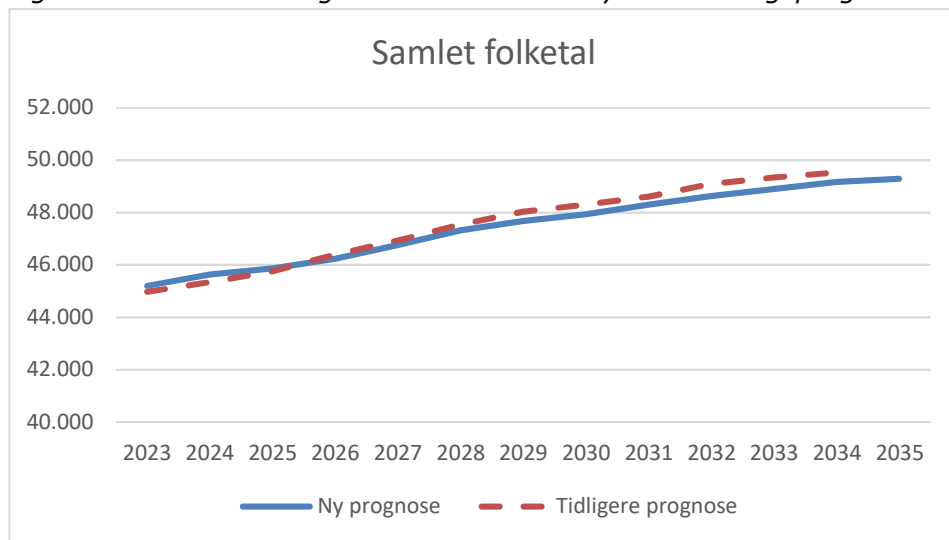
Børnetallet stiger, hvilket har konsekvenser for kommunens økonomi. Dette er allerede indregnet i budgettet. Administrationen vil som tidligere praksis indarbejde konsekvenserne af de næste demografiske forskydninger i det administrative budgetforslag for 2024-2027.

Ny befolkningsprognose til 2035

Folketallet forventes ved budgetperiodens udgang i 2027 at være vokset til 47.318 indbyggere, svarende til en vækst på 2.115 personer eller 4,7 %.

Figuren neden for viser, at der i forhold til sidste års prognose ventes en lidt langsommere vækst i kommunens samlede indbyggerantal. Bl.a. da boligbyggeri er udskudt lidt.

Figur 1 Samlet udvikling i folketal ved den nye befolkningsprognose i forhold til sidste år

Ved budgetperiodens udløb ultimo 2027 er der nu forventet 225 færre indbyggere, end sidste års prognose forventede. Befolkningsprognosen påvirkes væsentligt af de forudsætninger, der er indeholdt i boligindflytningsplanen, da denne udgør vækst-motoren. Det gælder særligt udbygningen af boligmassen i Smørum samt i Egedal by omkring Rådhuset og Sundhedscenteret. Primo 2035 ventes folketallet at udgøre 49.289. Det er en vækst på 4.086 personer.

Tabellen nedenfor viser udviklingen i de enkelte aldersklasser:

Tablet 1 Samlet resultat af befolkningsprognosen

	Primo 2023	Procentvis andel 2023	Primo 2028	Procentvis andel 2028	Primo 2035	Procentvis andel 2035	Stigning 2023-28	Stigning 2028-35	Samlet stigning 2023-35
0 - 5 årige	3.494	8%	3.911	8%	4.123	8%	417	212	629
6 - 16 årige	6.449	14%	6.638	14%	7.527	15%	189	889	1.078
17 - 24 årige	3.576	8%	3.479	7%	3.291	7%	-97	-187	-285
25 - 64 årige	23.200	51%	24.101	51%	23.953	49%	901	-148	753
65 - 74 årige	4.008	9%	4.226	9%	5.318	11%	218	1.092	1.310
75 - 84 årige	3.676	8%	3.669	8%	3.184	6%	-7	-485	-492
85+ årige	800	2%	1.294	3%	1.893	4%	494	598	1.093
I alt	45.203		47.318		49.289		2.115	1.971	4.086

Udvikling i aldersklasserne

- Antal 0-5 årige forventes at stige med 417 børn fra 3.494 i dag til 3.911 primo 2028, svarende til 12 %. Det er 186 færre børn end forventet i sidste år prognose.
- Primo 2023 var der 6.449 børn i skolealderen fra 6-16 år. Antallet forventes de nærmeste år at falde og først fra 2027 at overstige det nuværende antal. Der vil primo 2028 have været en vækst på 189 personer. Udviklingen skyldes boligudbygningen. Væksten er lidt mindre end forventet i sidste års prognose.
- De 25-64 årige udgør nu omkring 51 % af kommunens samlede befolkning, men selvom gruppen vokser i antal, så forventes deres andel at falde til omkring 49 % i 2035. Denne aldersklasse defineres som de erhvervsaktive, og har særlig betydning for kommunens skattegrundlag.
- For aldersklassen med de 75-84 årige sker der nu lidt usædvanligt et fald frem til 2028. Faldet er kun på 7 personer, men det indvarsler, at den kontinuerede stigning i de ældste indbyggere vil aftage.
- For de 85+ årige ventes en stigning fra 800 i dag til 1.294 primo 2028, hvilket svarer til 62 %. Stigningen blandt de ældste har været forudset i mange år. Der er i budgettet og i overslagsårene for budgetperioden taget højde for tendensen. Stigningen i antal 85+ årige ligger særligt efter udgangen af budgetperioden, hvor de i 2035 vil udgøre 1.893 personer. Det svarer til omkring 2,4 gange så mange som nu.

III. Boligindflytning og flytteparametre

Befolkningsprognosen er baseret på flyttemønstrene for 2021 og 2022 for Egedal by og for 2018-22 for øvrige dele af kommunen. De seneste år har der været fuld gang i boligmarkedet i Egedal – både hvad angår ny-opførelser og salg i den eksisterende boligmasse. Udviklingen på boligmarkedet udgør sammen med boligindflytningsplanen motoren i befolkningsudviklingen.

Byrådet godkendte den 25. januar 2023 en ny boligindflytningsplan. Den indeholder forventningerne til ny-opførte boliger frem til 2034.

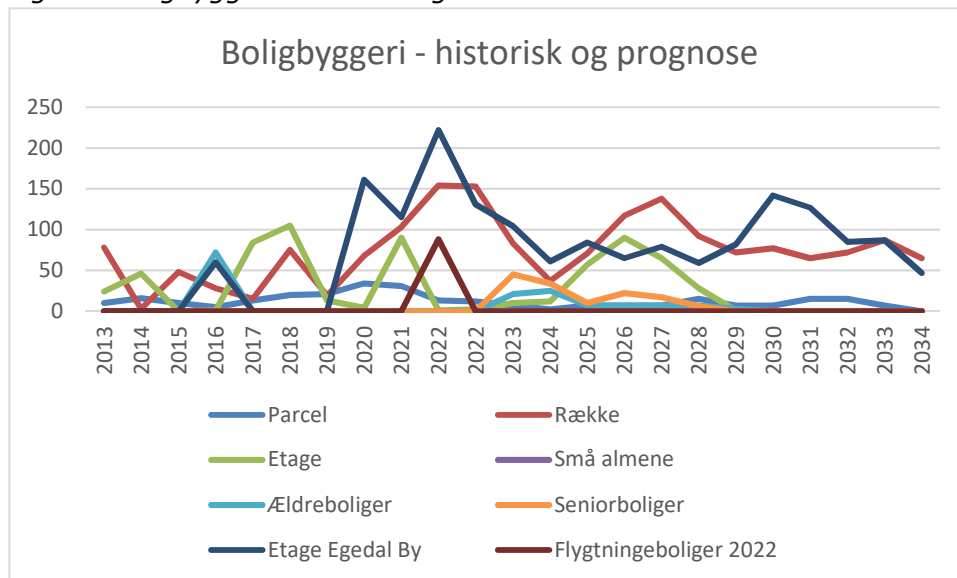
I befolkningsprognosen indarbejdes nye boliger og deres forventede beboersammensætning sammen med den forventede demografiske udvikling i de allerede eksisterende områder, baseret på statistiske data og erfaringer. Boligindflytningsplanen er administrationens bedste bud på den forventede udvikling med boligbyggeri i Egedal kommune, med udgangspunkt i de igangsatte og planlagte boligbyggerier.

De angivne boligantal i boligindflytningsplanen er fastlagt ud fra oplysninger fra bygherrer, modtagne byggeansøgninger og registrerede indflytninger samt administrationens skøn. Ved fastlæggelsen af den skønnede udvikling er der bl.a. taget hensyn til, at der erfaringsmæssigt er en grænse for, hvor mange nye boliger der kan sælges om året. Erfaringsmæssigt sker der hvert år mange forskydninger imellem årene. Det kan for eksempel skyldes ændret prioritering af projekter fra bygherres side, forsinkelser i byggeriet, langsommere salg end forventet eller langsommere lokalplan- og udbudsprocesser end forventet. Boligudbygningen er ligeledes meget følsom overfor konjunkturmæssige udsving. Hvor tallene for 2023 er ret præcise, bliver de angivne boligantal derfor mere usikre i de efterfølgende år, særligt i lyset af udviklingen i inflation og renter.

Når mange boliger færdiggøres samtidigt, kan der i nogle tilfælde observeres nogle måneders tomgang. Da en del indflytninger forventes fra eksisterende boliger i kommunen, kan der i den forbindelse ligeledes forekomme tomgang i de eksisterende boliger. Begge forhold påvirker befolkningsprognosen. På den baggrund er der lavet et grundlag for befolkningsprognosen, hvor boligindflytningsplanens tal forskydes med 6 måneder.

Figuren nedenfor viser antal ny-opførte boliger i perioden 2013-22 og forventningerne frem til 2034.

Figur 2 Boligbyggeriets udvikling

Figur 2 viser, at der i prognoseperioden særligt bliver bygget etageboliger og rækkehuse/tæt/lave boliger.

Perioden 2010-15 fremstår som et absolut lavpunkt i antal ny-opførte boliger – og langt under kommunes første år. Siden 2015 har ny-opførelsen været stigende med 2019 som undtagelsen med kun 52 realiserede ny-opførte boliger mod forventet 28 flere.

Der er fortsat høj aktivitet på boligmarkedet, med interesse for særligt rækkehusbyggeri og såvel privat som alment etagebolig-byggeri.

I 2022 har der været et ekstraordinært højt antal nye boliger – det skyldes ophobning af en række byggerier, primært i Egedal by, som har været længere undervejs end oprindeligt forventet, men dog kun 61 boliger mere end forudsat i sidste års plan.

De største ændringer i forhold til sidste års plan er følgende: Boligantallet i Egedal By er ændret og omfordelt på baggrund af revideret projekt for Landskabsbyen. Boligantallet i Kildedal Bakke er nedjusteret på baggrund af de begrænsninger som støjkortlægningen fra Tværvej har vist. Veksø Syd er udskudt med 5 år, svarende områdets prioritering i kommuneplanen. Siden 2005 har der i gennemsnit været indflyttet ca. 179 nye boliger årligt i kommunen, men der har været store udsving som følge af skiftende konjunkturer fra kun 57 boliger i 2011 under gældskrisen og lavkonjunktur til 390 boliger i 2022.

Der forventes en fortsat vækst i boligantallet i hele planperioden med i alt 2.857 boliger, svarende til ca. 219 boliger årligt i gennemsnit i 13 år. Det er et relativt højt antal i forhold til den

hidtidige udbygningstakt. Det hænger sammen med, at der nu og i de kommende år er planlagt og forberedt en række store byudviklingsprojekter, samt at der i planen er forudsat uændrede markedsvilkår ift. den nuværende højkonjunktur.

Udviklingen i Egedal By, Kildedal-området og andre udvalgte områder, hvor der forventes større udbygninger inden for en kort årrække, vil blive fulgt tæt, med henblik på at sikre koordinering i forhold til kapaciteten på skole-, dagtilbuds- og ældreområdet. Frem imod 2031 forventes i stort set alle år et færre antal boliger, og som helhed forventes 123 færre boliger i perioden end i sidste års plan.

Det skal bemærkes, at det ikke kun er byudviklingen som definerer behovet for skoler og dagsinstitutioner. Det er i lige så høj grad omsætningen i den eksisterende boligmasse – og som kan være vanskelig at forudsige.

Tabellen nedenfor viser flyttebalancen (tilflytninger minus fraflytninger), der har været positiv i de fleste år.

Tabel 2 Flyttebalance og udtynding

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Flyttebalance	-56	78	46	106	240	111	191	-167	248	-117	172	492	682
Udtynding - personer	-80	36	-47	-138	193	49	32	-291	-107	-128	-288	-129	-21
Udtynding - promille	-2	1	-1	-3	5	1	1	-7	-2	-3	-7	-3	0

Begrebet udtynding dækker over, at husstandene i kommunen bliver mindre. Det vil sige, at antallet af beboere i de enkelte allerede eksisterende boliger falder: Der bor færre personer i boligerne, der er flere, der lever alene, flere lever uden børn, flere lever længere tid, inden de får børn og flere lever i længere tid efter, at børnene er flyttet.

Når antallet af indbyggere pr. boligenhed falder, sker der en udtynding. Det betyder, at kommunens folketal alt andet lige enten falder eller viser lavere stigningstakst. Samtidig skal der også bygges flere boliger for at skabe vækst i folketallet.

Set som et gennemsnit indflytter der typisk 3,48 personer i et nyt parcelhus, 2,56 personer i et ny tæt-lav-rækkehus, 2,1 personer i en etagelejlighed og 1,97 personer i en etagelejlighed i Egedal by.

Når tallene for udtynding i tabellen ovenfor siden 2017 har været negative, er det netop udtryk for dette – at husstandene i eksisterende boliger bliver mindre. Tilsvarende gør sig gældende, at folketallet vil stige, når antal indbyggere pr. husstand stiger.

Historisk set viser tallene, at det normale mønster er en udtynding - altså at husstandene bliver mindre. Årene 2014-16 var afvigende, da der var fortætning.

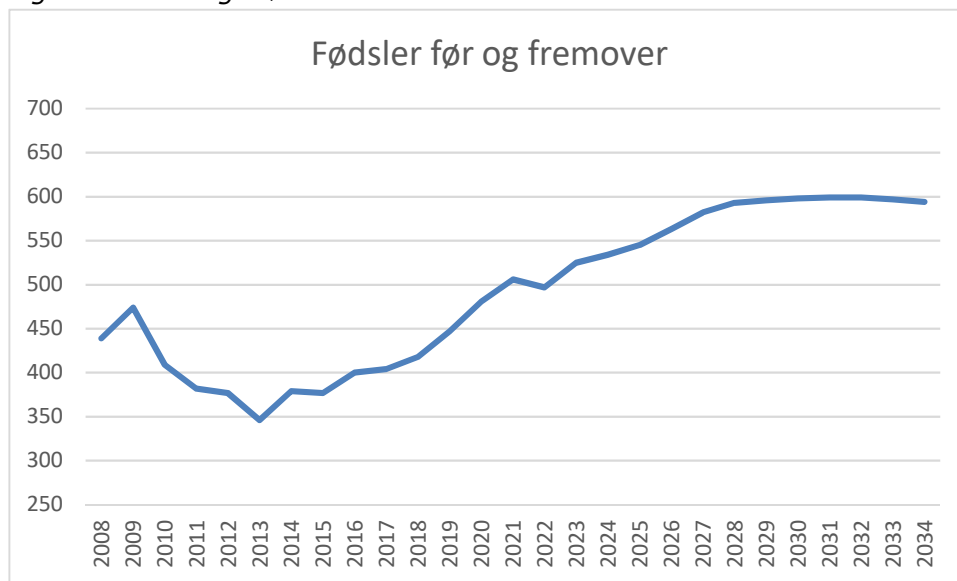
En del af forklaringen på fortætningen kan tilskrives udsving på boligmarkedet i disse år, inden boligmarkedet igen tog fart. Derudover modtog kommunen dengang et relativt højt antal flygtninge. Tallene for 2018 og 2019 viser en normal udtynding på mellem -2 og -3 promille, mens tallet for 2020 viser en mere markant udtynding, hvor indbyggertallet i den eksisterende boligmasse faldt med 283 personer. I 2021 vendte en mere normal udtynding på 3 promille tilbage. Det skyldes blandt andet, at færre Egedal borgere end sædvanligt er flyttet til udlandet. Året 2022 endte med en udtyndning/fortætning på 0, hvilket bl.a. skyldes situationen med flygtninge fra Ukraine og dermed en øget fortætning.

IV. Fertilitet og fødsler

Antallet af nyfødte børn faldt støt over de historiske år frem til 2013. Det skyldes primært de små fødselsårgange fra 1980'erne samt ændrede flyttemønstre, bl.a. som følge af finanskrisen der forårsagede mindre mobilitet på boligmarkedet.

Flytteaktiviteten er de senere år steget markant, og f.eks. tilflytningen er steget mere end 50 % over de seneste 10 år. Det øger også antallet af nyfødte, da tilflytterne til Egedal som en udviklingsby i høj grad er familier i den fødedygtige alder, jf. figuren nedenfor.

Figur 3 Udvikling i fødsler 2008-34

Antal nyfødte er steget hvert år siden bunden i 2013. Sidste år dvs. i 2022 blev der født 497 børn mod forventet 519, dvs. 22 færre. I 2021 blev der født 506 børn mod forventet 479, dvs. 27 flere. I 2020 og 2019 var der en afvigelse på henholdsvis 35 og 15 børn, mens der i 2017 og 2018 var en afvigelse i forhold til det forventede antal fødsler på 1 og 3 børn.

Antal fødsler beregnes på grundlag af antallet af kvinder i den fødedygtige alder og den aldersbetingede fødselshyppighed (det årlige antal levendefødte blandt 1.000 kvinder i alderen 15, 16, 17.....49 år). Modellen anvender den lokale fertilitet for kvinder bosat i Egedal Kommune. Fertilitetsniveauet varierer meget - selv inden for kommunens geografiske delområder. Derfor anvender modellen varierede fødselshyppigheder for kommunens forskellige delområder. Der er indregnet en generel forventning om en vækst i fertilitetsniveauet på 2 % set over hele perioden. Fertilitet er i prognosen beregnet ud fra historikken i perioden 2018-22, hvilket er en relativt lang periode. Den opjustering af fertiliteten, der fremadrettet ligger i forhold til landstendensen, er lagt oveni de fertilitetsforudsætninger, der ligger for Egedal, og som i forvejen indgår i den fremadrettede prognose med fuld virkning.

Der er i forhold til sidste års prognose et årligt fald inden for budgetperioden på omkring 30 nyfødte børn om året. Fødselstallet kommer med et gennemsnit på 556 dog fortsat op på det højeste niveau nogensinde.

Tabel 3 Fødsler i prognoseårene

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Fødte drenge	269	274	280	289	299	305	306	307	308	307	307	305
Fødte piger	255	260	265	274	283	289	290	291	291	291	291	289
I alt fødte	524	534	545	563	582	594	596	598	599	598	598	594
Sidste års prognose	537	551	573	598	615	629	633	631	633	633	629	
Ændring i ny prognose	-13	-17	-28	-35	-33	-35	-37	-33	-34	-35	-31	

V. Dødelighed

Forudsætningerne bag beregningerne af dødelighed består af lokale data og landsdata for perioden 2018-2022. Modellen anvender dynamiske dødelighedsrater. Det betyder, at dødeligheden ændres over tid, så der tages højde for en stigende levealder.

Den aldersbetingede dødelighed svarer til det sandsynlige antal dødsfald i hver aldersklasse ud af en population på 1.000 i den pågældende alder. Prognosen anvender landsgennemsnit, der korrigeres for et lavere dødelighedsniveau i Egedal Kommune.

Der har i de historiske år været et stigende antal dødsfald - og det vil der fortsætte med. Det følger naturligt af en aldrende befolkning. Borgerne i Egedal Kommune har en aldersbetinget dødelighed, der fortsat er lidt under 10 % lavere end for landet som helhed. Det har sammenhæng med faktorer som bl.a. en relativ homogen befolkning og borgernes relativt gode uddannelsesniveau og helbred samt en høj beskæftigelsesgrad, som også afspejles i det socioøkonomiske indeks i udligningssystemet.

Tabel 4 Antal forventede dødsfald i prognose-årene

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Dødsfald (mænd)	193	197	201	204	208	211	213	215	217	218	218	218
Dødsfald (kvinder)	164	170	175	180	186	192	197	201	205	208	211	213
I alt dødsfald	357	367	376	384	394	403	410	416	422	426	429	431

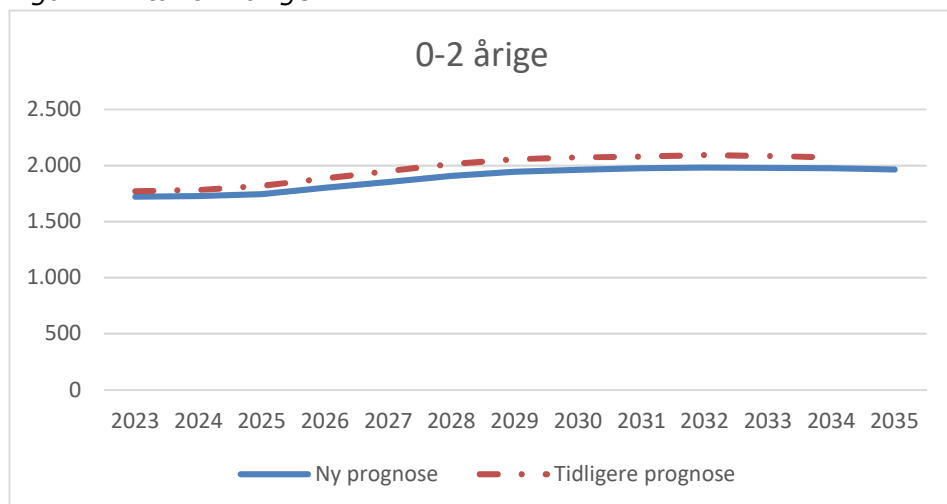
VI. Prognoseresultater for aldersklasserne

0-2 årige

Primo 2023 boede der 1.722 børn i alderen 0-2 år i Egedal Kommune. Det er 50 færre end forventet i sidste års prognose. Det skyldes dels, at der er født færre børn, og dels flyttemønstre. Der har i en lang periode været en ophobning af yngre familier i København og omegn. Børnefamilierne flytter nu ud af storbyerne. Andelen af 0-5 årige der fraflytter storbyerne har generelt været stigende, og i 2021-22 var fraflytningen særlig stor - især fra København og Frederiksberg.

I Egedal Kommune forventes der nu ved budgetperiodens slutning ved udgangen af 2027 at være 1.909 børn fra 0-2 år, hvilket er 105 færre end i sidste års prognose - og 187 flere end der bor i Egedal nu.

Figur 4 Antal 0-2 årige

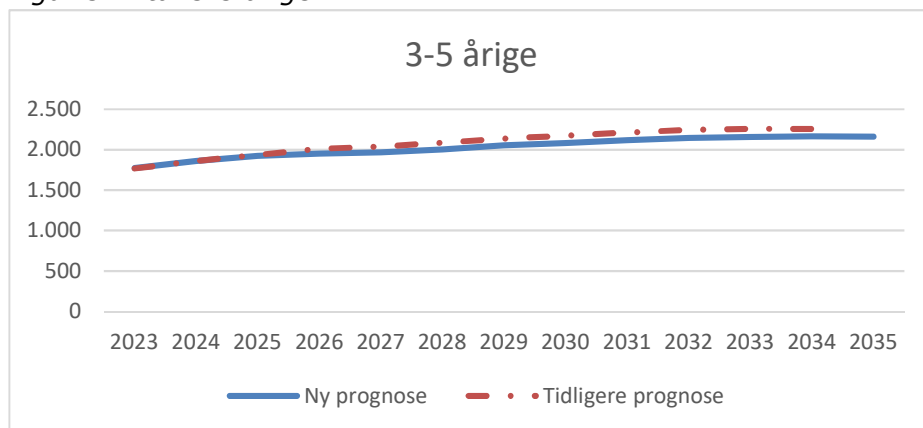
I 2035 forventes der 1.964 børn fra 0-2 år, hvilket er 242 eller 14 % flere end i 2023.

3-5 årige

Primo 2023 boede der 1.772 børn i alderen 3-5 år i Egedal Kommune. Det er 5 flere end det antal, der var forventet i sidste års prognose.

Ved budgetperiodens slutning ved udgangen af 2027 forventes nu 2.003 børn fra 3-5 år, hvilket er 81 færre end forventet i sidste års prognose - og 231 flere end der bor i Egedal nu.

Figur 5 Antal 3-5 årige

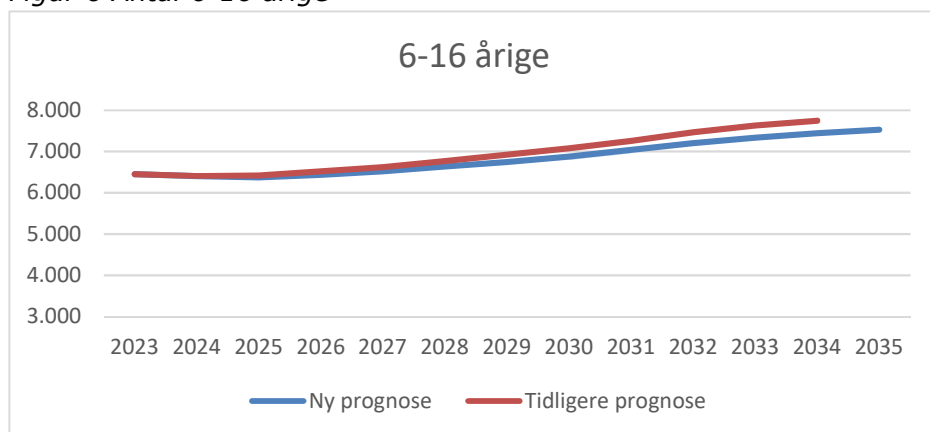
I 2035 forventes der 2.159 børn fra 3-5 år, hvilket er 387 eller 22 % flere end i 2023.

6-16 årige

Ved starten af 2023 var der 6.449 børn i skolealderen fra 6-16 år i Egedal Kommune. Det er 3 færre end forventet i sidste års prognose. Det samlede antal vil i 2035 udgøre 7.527, dvs. 1.078 flere end nu.

Antallet af børn i skolealderen stiger stabilt fra 2025.

Figur 6 Antal 6-16 årige

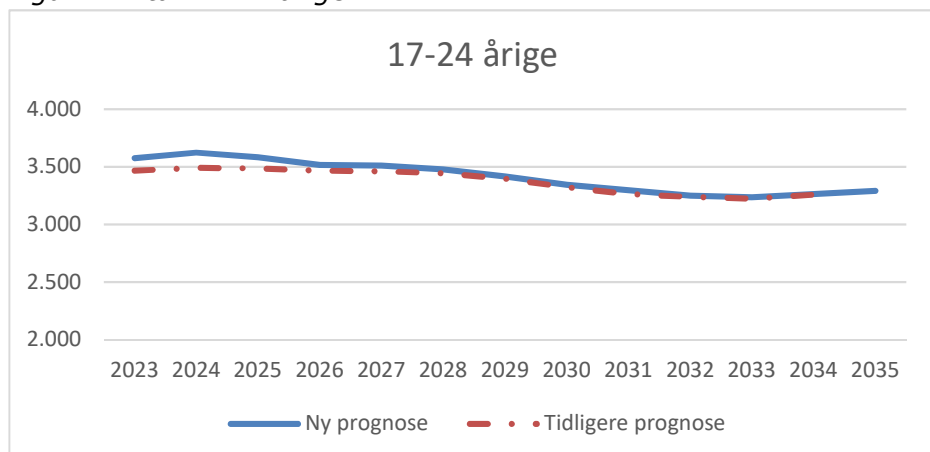

Der bliver med afsæt i befolkningsprognosen udarbejdet en skoleprognose, der anvendes i klassedannelse og budgetlægning.

17-24 årige

Primo 2023 boede der 3.576 unge mellem 17-24 årige i Egedal Kommune. Der ventes et fallende antal frem til 2033.

Figur 7 Antal 17-24 årige

Denne aldersklasse udgør de unge studerende, der flytter hjemmefra.

25-64 årige

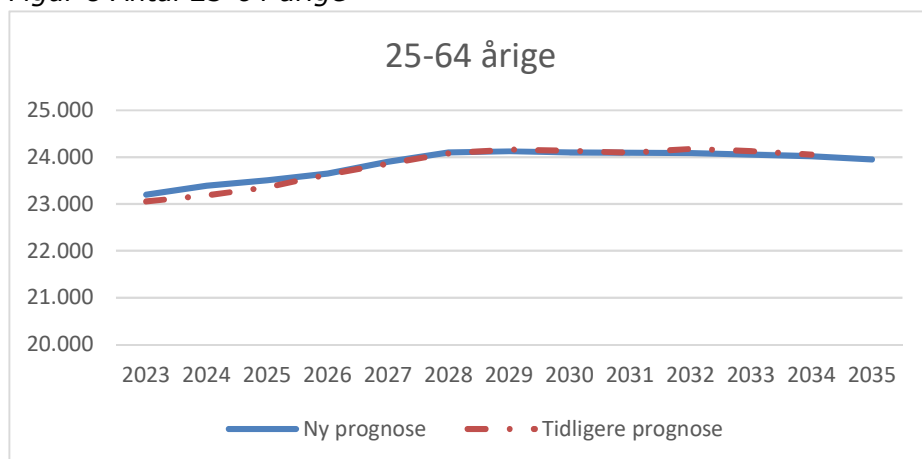
Antallet af 25-64 årige forventes at stige fra 23.200 i 2023 til 23.953 personer i 2035. Det svarer til en vækst på 753 personer eller 3 %.

Stignings-takten er jævn frem til år 2029. Der vil dog ske en forskydning inden for aldersklassen således, at gennemsnitsalderen stiger.

Primo 2023 bor her 147 flere end forventet. Aldersklassen indeholder mange borgere og udgør nu 51 % af befolkningen, men med et fald i prognoseperioden ned til 49 %.

I forhold til den tidligere prognose vil der nu i 2034 være 30 færre i denne aldersklasse.

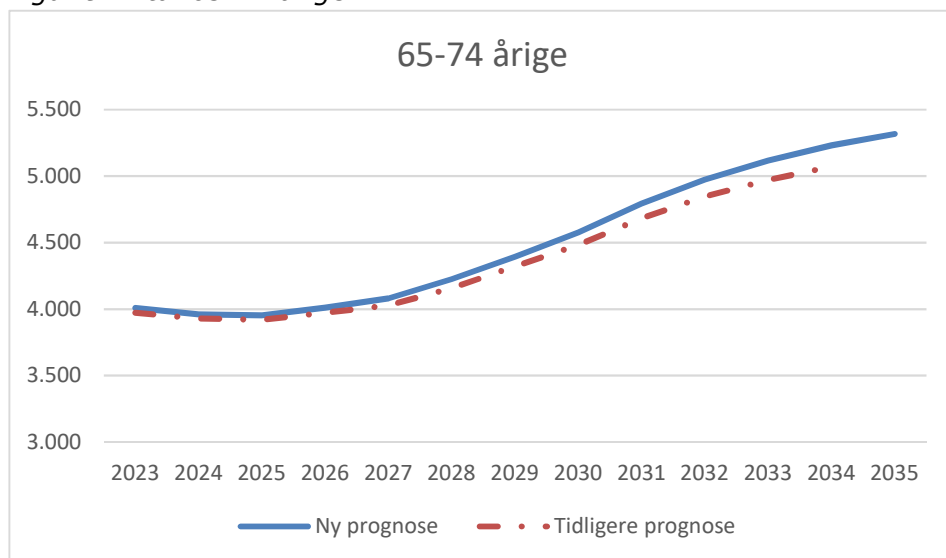
Figur 8 Antal 25-64 årige

65-74 årige

Antallet af 65-74 årige forventes at falde fra 4.008 i 2023 til 3.954 i 2025, svarende til 54 personer. Herefter sker der igen en stigning til 5.308.

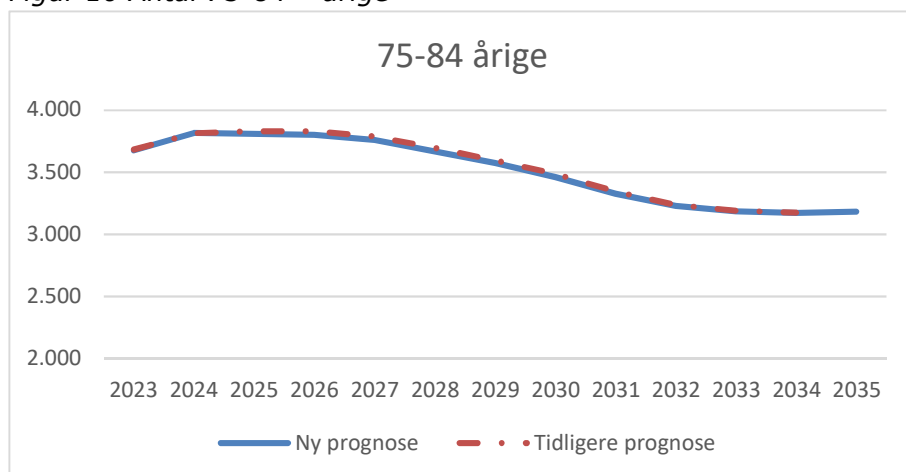
Figur 9 Antal 65-74 årige

75-84 årige

Antallet af 75-84 årige stiger fra 3.676 i 2023 til 3.811 personer i 2025. Stigningen udgør 4 %. Efter 2027 kommer der et fald, hvorefter der i prognoseperiodens udløb i 2035 forventes at være 3.184.

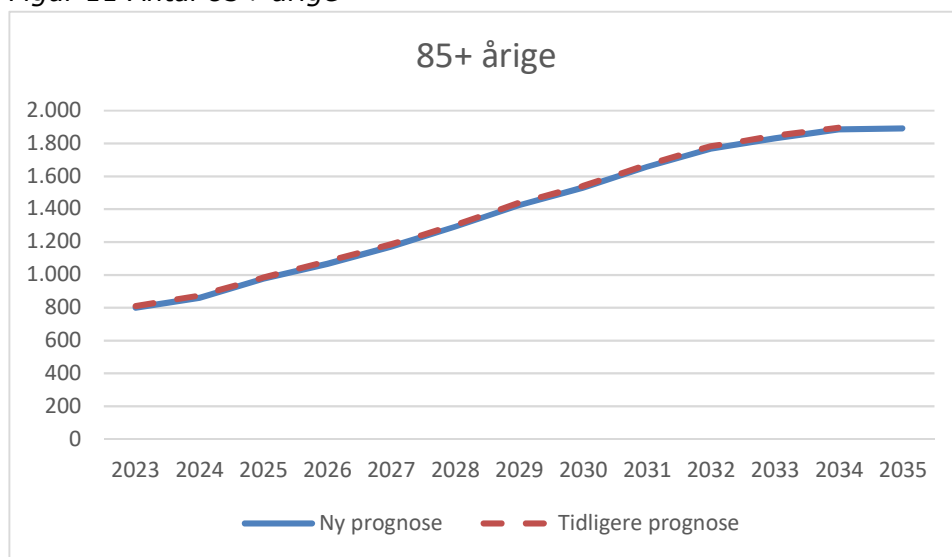
Figur 10 Antal 75-84 – årige

85+ årige

Antallet af borgere på 85 år og derover stiger fra 800 personer i 2023 til 1.294 primo 2028 og yderligere til 1.893 i 2035. Stigningen udgør 136 % set over hele perioden.

Figur 11 Antal 85+ årige

Der har også de i tidligere befolkningsprognoser været indregnet en stor stigning blandt de ældste. Der er således også i budgettet i budgetperioden taget højde herfor. Der vil ved udgangen af budgetperioden ultimo 2027 være det samme antal som hidtil forventet.

VII. Evaluering af sidste års prognose

Tabellen neden for viser centrale nøgletal til evaluering af sidste års prognose.

Tabel 5 Prognosticerede og realiserede nøgletal 2022

	Prognose 2022	Realiseret 2022	Afvigelse	Afvigelse i %
Folketal ultimo 2022	44.976	45.203	227	0,5%
Tilflyttere til Egedal	3.519	3.507	-12	-0,3%
Fraflyttere fra Egedal	3.099	2.825	-274	-8,8%
Netto-flygtninge	1	210	209	-
Fødsler	519	497	-22	-4,2%
Dødsfald	340	354	14	4,1%
Intern tilflytning til nye boliger	412	358	-54	-13,1%
Ekstern tilflytning til nye boliger fra andre kommuner	395	488	93	23,5%
Split-faktor - ekstern tilflytning fra andre kommuner	49	58	9	-
Absolut udtynding i eksisterende boligmasse	-208	-21	187	-
Relativ udtynding i eksisterende boligmasse (promille)	-5	0	5	-
Antal ny-indflyttede boliger	356	390	34	9,6%

Kommunens folketal ultimo 2022 udgør 45.203. Det svarer til en vækst på 826 indbyggere i løbet af 2022. I sidste års befolkningsprognose var folketallet prognosticeret til 44.976 borgere ultimo 2022, svarende til en forventet vækst på 599 personer.

Det betyder, at der kom 227 flere indbyggere end forventet. Det knytter sig i høj grad til situationen i Ukraine, da der i 2022 netto ankom 210 flygtning mod forventet netto én.

Hvis der ikke var kommet flygtninge havde der været en afvigelse i det samlede indbyggertal på kun 17 personer.

Der tilflyttede 12 færre borgere til Egedal Kommune end forventet samtidig med, at der fraflyttede 274 færre end forventet i 2021. Ser man bort fra tilgangen i antal flygtninge har der været en stort set lige stor nedgang i såvel til- som fraflytning – dvs. en mindre flytteaktivitet.

Der blev i 2022 født 497 børn, hvilket er 22 færre end ventet.

Den aldersrelaterede dødelighed i Egedal er lav – dvs. sandsynligheden for at afgå ved døden i en given alder er mindre end i landet som helhed for alle aldersklasser. I 2021 døde 354, hvilket er 14 flere end ventet.

Det var ventet, at 49 % af indflytninger i ny-indflyttede boliger ville ske ved tilflytning fra andre byer. Dette benævnes "split-faktoren". Den endte på 58 % - det betyder, at 42 % af indflytningerne i nye boliger var interne flytninger foretaget af Kommunens eksisterende borgere.

Udtyndingen i den eksisterende boligmasse blev mindre end forventet i sidste års prognose, da antallet af personer i boligerne blev større end ventet. Det kan også ses i lyset af flygtningesituationen.

Det var forventet, at der ville blive indflyttet i 356 nye boliger i 2022. Det endte på 34 flere, hvilket bl.a. hænger sammen med forsinkede boliger overført fra 2021.

Tabellen nedenfor viser det prognosticerede og faktiske folketal ultimo 2022 fordelt på de primære aldersklasser:

Tabel 6 Faktiske folketal og befolkningsprognose ultimo 2021 fordelt på aldersgrupper

	Prognose 2022	Realiseret 2022	Afvigelse	Afvigelse i %
0-2 årige	1.772	1.722	-50	-2,8%
3-5 årige	1.767	1.772	5	0,3%
6-16 årige	6.452	6.449	-3	0,0%
17-24 årige	3.468	3.576	108	3,1%
25-64 årige	23.053	23.200	147	0,6%
65-74 -årige	3.973	4.008	35	0,9%
75-84 årige	3.683	3.676	-7	-0,2%
85+ årige	810	800	-10	-1,2%
I alt	44.976	45.203	227	0,5%

Den samlede afvigelse er på 227 personer. Den procentuelt største afvigelse ligger på de 17-24 årige, hvor der er 3,1 % svarende til 108 flere end forventet. Denne aldersklasse har normalt en høj fraflytning.

Skolebørnene udgør en stor aldersklasse på lidt under 7.000. Afvigelsen er kun på 3 færre børn.

De 25-64 årige udgør en stor gruppe af erhvervsaktive. Den nominelle afvigelse er på 147 personer. I antallet af 85+årige pr. januar 2023 er der kun en lille afvigelse på 10 personer.

Alle afvigelser ligger langt inden for normal-området. Det vil sige inden for de usikkerheder der samlet set må påregnes i forhold til de forudsætninger, der ligger til grund for prognosen.

Egedal byudviklingsområde (distrikt Ølstykke)

Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
9014	Parcel A7, A8 og A9	Etage	Etagebolig	131													131	
9014	Parcel A2 og A20	Almene	Etagebolig	79													79	Byggeriet er taget i brug
9014	Parcel A2 og A20	Almene	Seniorbolig	22													22	Byggeriet er taget i brug
9014	Parcel A16 - A19	Etage	Etagebolig	0	0	123	46	55									224	I henhold til bygherrens oplysninger.
9014	Parcel A15	Etage	Etagebolig									40	40				80	Reduceret iht samlet plan for p-huse.
9014	Parcel A14	Etage	Etagebolig									0	50	50			100	Reduceret iht samlet plan for p-huse.
9014	Parcel A10.2	Etage	Etagebolig			0	0										0	Reduceret iht samlet plan for p-huse. Anvendelse overvejes.
9014	Parcel A11.1	Etage	Etagebolig				0	0	30	45							75	Udskydes 2 år. Anslået antal. 80 m2 i snit
9014	Parcel A11.2	Etage	Etagebolig						0	90							90	Udskydes 2 år. Anslået antal. 80 m2 i snit
9014	Parcel A12	Etage	Etagebolig						0								0	Grund anvendes til parkeringshus og fælles formål (affald, cykler m.v.)
9014	Parcel A13	Etage	Etagebolig						0	0	80	50					130	Udskydes 2 år. Anslået antal. 80 m2 i snit
9014	Hyrdevænget Egedal By Engparken	Etage	Plejebolig	0	43	7	7	7	7	7							78	33 af indflytterne i 2023 forventes at være beboere, der overflyttes fra Solkrogen og Engbo.
9014	B2 - Egedal By Engparken	Etage	Seniorbolig	0	69												69	Egehaven bofællesskab.
9014	Egedal By Engparken	Etage	Etagebolig														0	Udskudt til efter 2034.
9014	Landskabsbyen	Etage	Etagebolig				30	45		30	45		30	45			225	Landskabsbyen syd reduceret til 600 boliger. 50% etage. Realiseres over 10 år.
9014	Landskabsbyen	Tæt/lav	Tæt/lav				45	30		45	30		45	30			225	Landskabsbyen syd reduceret til 600 boliger. 50% tæt/lav. Realiseres over 10 år.
I alt				232	112	130	53	137	112	52	165	195	90	125	125	0	1528	

Veksø (distrikt Stenløse)

Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023	
8002	Veksø Syd	Tæt/lav	Tæt/lav										20	20	20	20	20	100	kommuneplanen. Rummelighed skønnes til cirka 200 boliger, som skønnes udbygget over 10 år.
I alt				0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	20	20	20	20	100	

Ganløse (distrikt Ganløse)

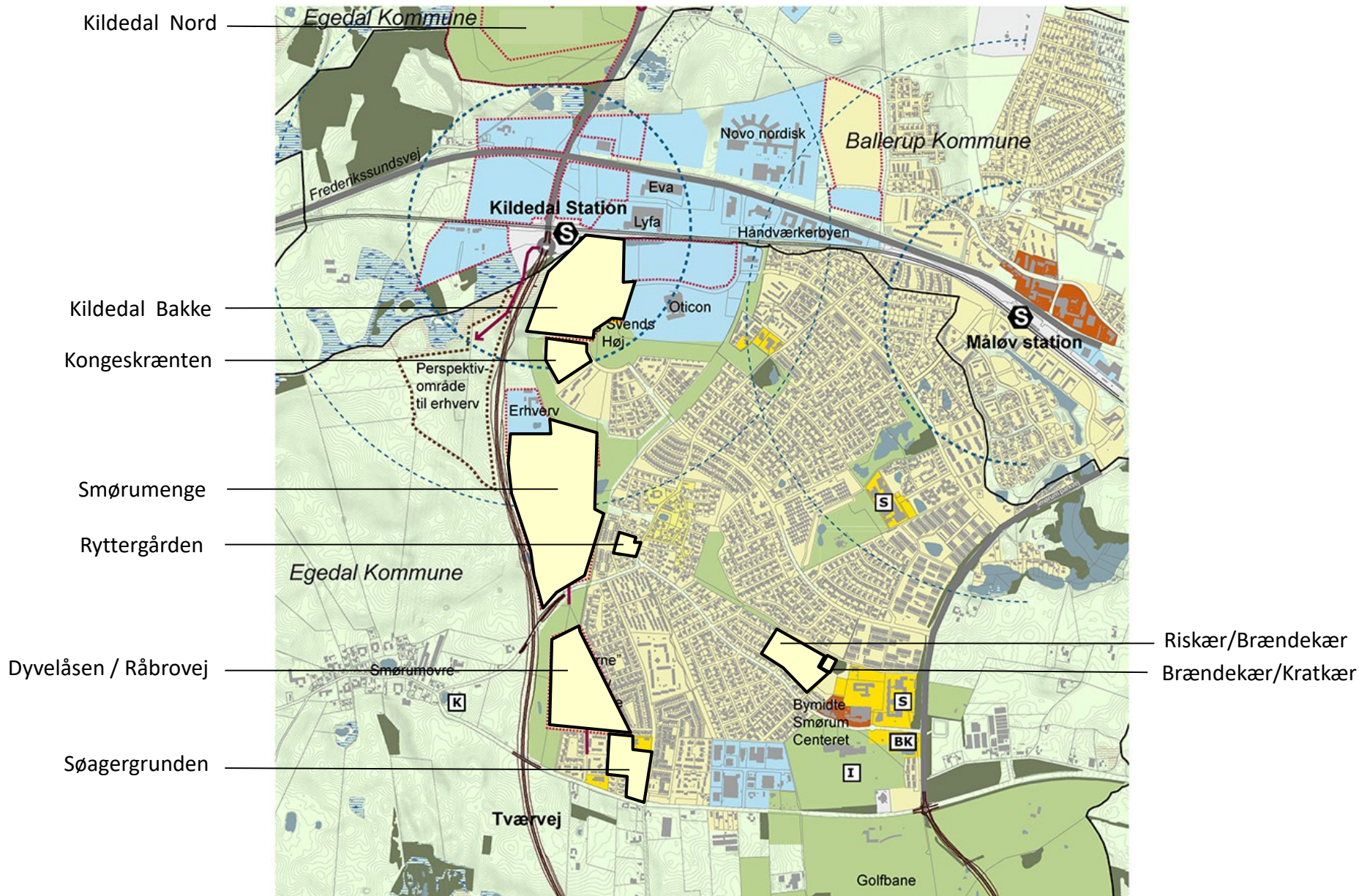
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
5051	Liselund	Tæt/lav	Tæt/lav		0	11											11	Udskudt jf. bygherrens oplysninger.
5051	Måløvvej, Byafgrunding	Tæt/lav	Seniorbolig				7	7	7								21	Nyt område i KP 2021 med plads til ca. 21-23 boliger til seniorbofællesskab.
5051	Fortætningsmuligheder	Tæt/lav	Tæt/lav			1				1							2	Fortætning (skønnet)- en bolig udskudt 6 år
I alt				0	0	12	7	7	7	1	0	0	0	0	0	0	34	

Ølstykke stationsby (distrikt Ølstykke)

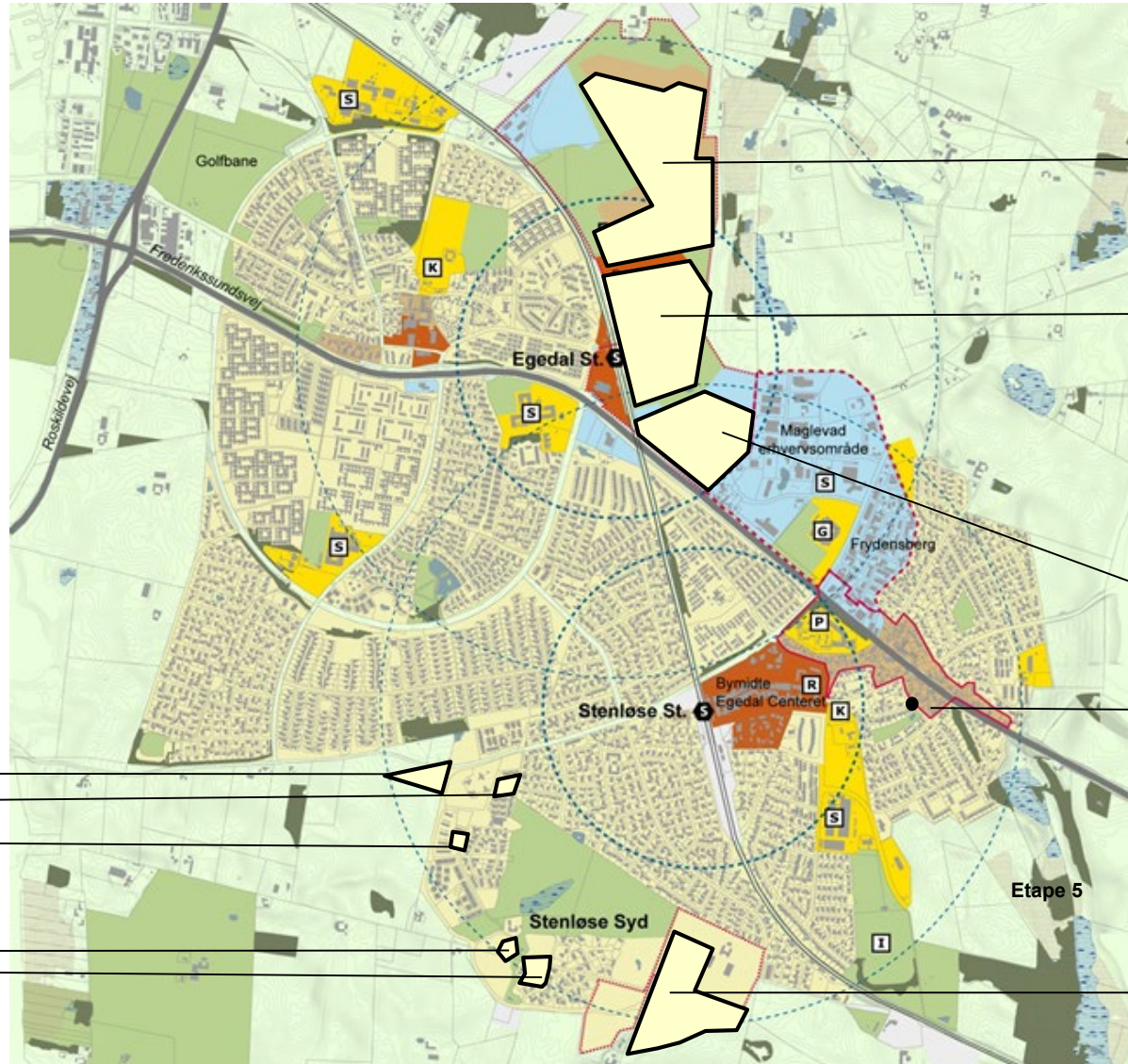
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
305	Svanholm Vænge	Almene	Små fleksible	16													16	Opdateret i henhold til seneste tidsplan fra bygherre.
305	Svanholm Vænge	Almene	Tæt/lav	4													4	Opdateret i henhold til seneste tidsplan fra bygherre.
402	Centrum - Rådhus Alle og Østervej	Etage	Etagebolig	2		7	10	2		2							23	Skønnede fortætningsmuligheder jf. lokalplaner. Tilføjet 15 boliger på Østervej i 2024-25 på baggrund af oplysninger fra byggesag.
402	Skovvej, fortætning	Tæt/lav	Tæt/lav	6													6	Indflyttet
402	Mosevej 24 - 72	Tæt/lav	Tæt/lav	27													27	Indflyttet
305	Toftebjerggrunden	Etage	Etagebolig			0	48	47	31								126	Samlet på færre år og reduceret fra 248 til 210 boliger og opdelt i tæt/lav og etageboliger. Udskudt 1 år.
305	Toftebjerggrunden	Tæt/lav	Tæt/lav			0	32	31	21								84	Samlet på færre år og reduceret fra 248 til 210 boliger og opdelt i tæt/lav og etageboliger. Udskudt 1 år.
I alt				55	0	7	90	80	52	2	0	0	0	0	0	0	286	

Knardrup og Kildedal (distrikt Ganløse)																		
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
5056	Landzone	Parcel	Parcel														0	
5057	Kildedal Nord	Parcel	Parcel						15	15	0	15	15	15			75	Se nedenfor
5057	Kildedal Nord	Tæt/lav	Tæt/lav						40	40	60	0	60	0	60		260	helhedsplan for området - Sidste års skønnede tal fastholdt trods usikkerhed om tidshorizont.
I alt				0	0	0	0	0	55	55	60	15	75	15	60	0	335	
Søsum (distrikt Stenløse)																		
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
7071	Søsum by	Parcel	Parcel				1			1							2	Fortætning (skønnet)- en bolig udskudt 2 år
7073	Landzone	Parcel	Parcel														0	
I alt				0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	
Ledøje (distrikt Smørum)																		
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
12	Ledøje	Parcel	Parcel				2										2	Ny udstykningsmulighed er indarbejdet i KP 2021
I alt				0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	
Nybølle (distrikt Smørum)																		
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
13	Landzone	Parcel	Parcel														0	
I alt				0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Smørumovre (distrikt Smørum)																		
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
14	Smørumovre Landsby	Tæt/lav	Tæt/lav	1					1								2	Fortætning
I alt				1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	
Slagslunde (distrikt Ganløse)																		
Basis-område	Område	Type	Undertype	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Status og ændringer Januar 2023
4043	Landzone	Parcel	Parcel														0	
I alt				0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ny boligindflytningsplan 2023-2034 - overblik																		
Typer	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt				
Parcel	10	5	0	15	0	15	16	0	15	15	15	0	0	106				
Tæt/lav	133	39	38	107	131	147	41	105	50	80	65	110	20	1.066				
Etagebolig	212	18	130	154	159	131	47	120	165	90	80	95	0	1.401				
Ældrebolig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Plejebolig	0	43	7	7	7	7	7	0	0	0	0	0	0	78				
Små fleksible	40	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	58				
Seniorbolig	22	69	0	22	22	13	0	0	0	0	0	0	0	148				
Rehabiliteringsbolig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
I alt	417	192	175	305	319	313	111	225	230	185	160	205	20	2.857				
Ny boligindflytningsplan 2023-2034 - prognosegrundlag (+ 6 mdr.)																		
Typer	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Nærværende tabel danner udgangspunkt for befolkningsprognosen. Den er beregnet som ovenstående tabel med 6 måneders forskudt indflytning. Se evt. særskilt ark.			
Parcel	5	7	2	7	7	7	15	7	7	15	15	7	0	101				
Tæt/lav	64	83	37	71	117	138	92	72	77	65	72	87	65	1.040				
Etagebolig	105	114	73	141	155	144	87	83	142	127	85	87	47	1.390				
Ældrebolig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Plejebolig	0	21	25	7	7	7	7	3	0	0	0	0	0	77				
Små fleksible	20	29	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	58				
Seniorbolig	11	45	34	10	22	17	6	0	0	0	0	0	0	145				
Rehabiliteringsbolig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
I alt	205	299	180	236	308	313	207	165	226	207	172	181	112	2.811				
Forskel til vedtaget boligindflytningsplan januar 2022																		
Typer	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	I alt	Minus = fald i boliger			
Parcel	-2	1	-6	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Tæt/lav	-20	-9	-55	-44	-40	-19	-79	0	-50	-60	-15	30	20	-341				
Etage	79	-80	0	-13	51	16	-75	70	105	-20	20	35	0	188				
Ældrebolig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Plejebolig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Små fleksible	-18	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Senior	22	2	-6	3	9	0	0	0	0	0	0	0	0	30				
Rehabiliteringsboliger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
I alt	61	-68	-67	-47	20	-3	-154	70	55	-80	5	65	20	-123				

Smørumnedre

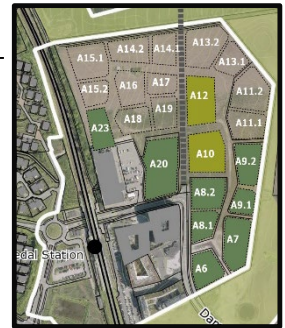

Stenløse - Gl. Ølstykke - Egedal by

Egedal By
Landskabsbyen

Stationsområdet

Engparken

Frederikssundsvej 169

Etape 5

Stenløse Syd
Etape 5

Bryggertorvet

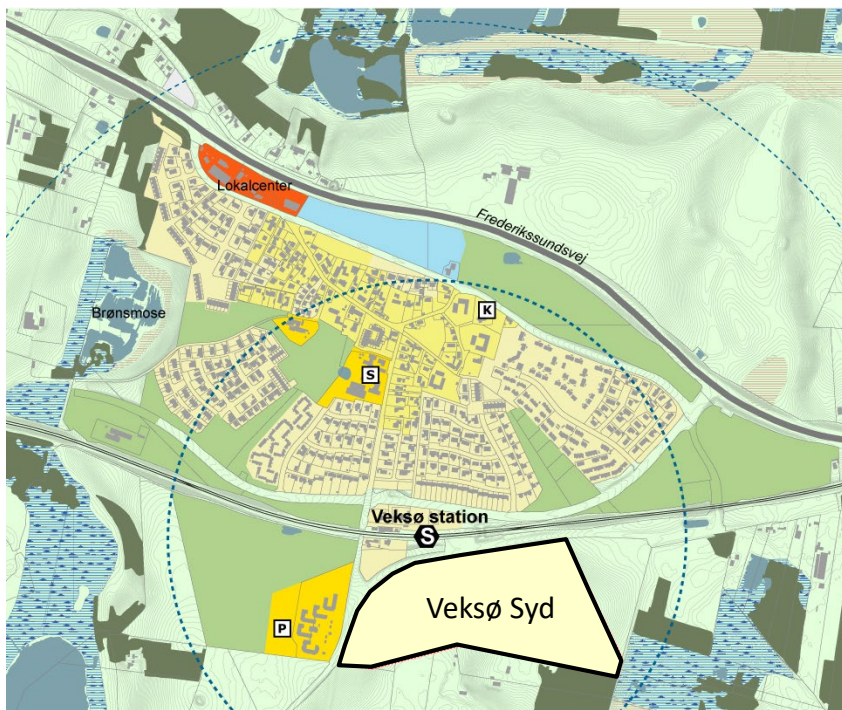
Krogholmvej
byafgrunding

Grævlingleddet

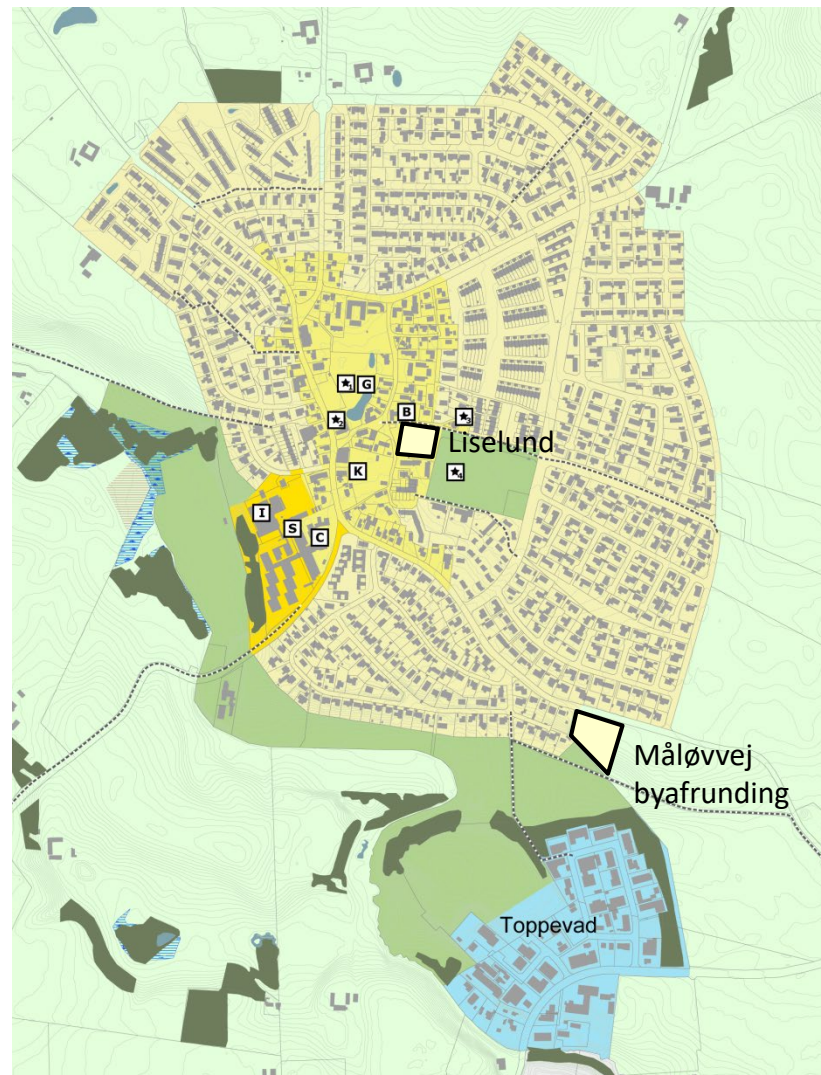
Hareleddet 46

Barnekæret 1
Storparcel 90

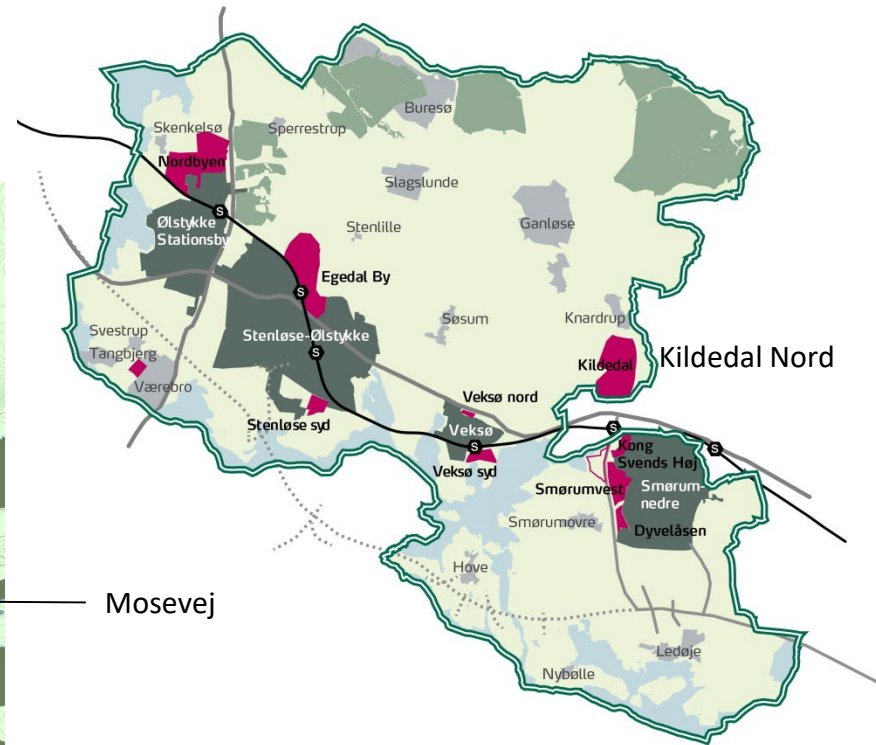
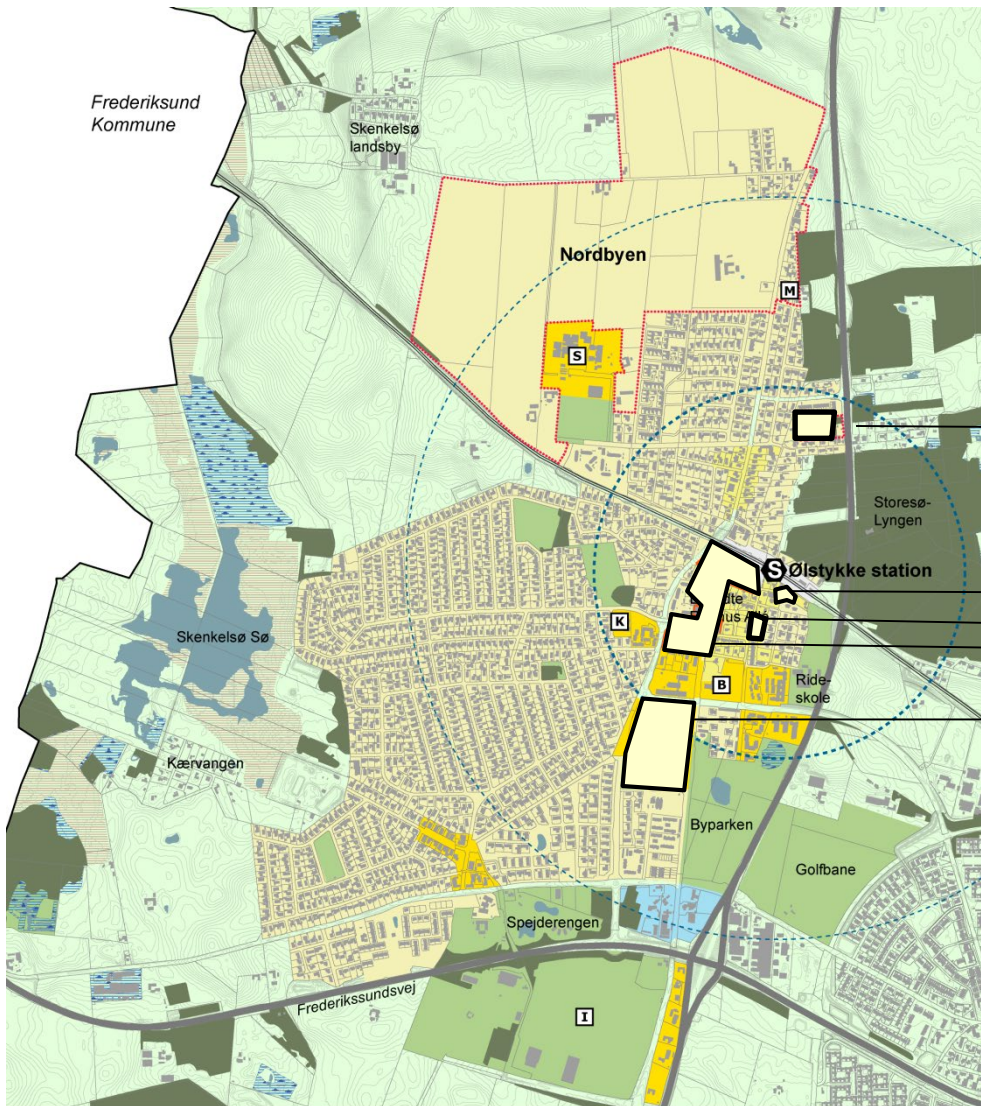
Veksø

Ganløse

Ølstykke Stationsby

Mosevej

Skovvej

Østervej

Centrum Rådhus Alle

Toftehøjgrunden

Svanholm Vænge

Bilag 5 – Tjekliste for Grøn Kirkegård

TJEKLISTE TIL AT BLIVE GRØN KIRKEGÅRD

Som Grøn Kirkegård er I med til at forvalte Guds skaberværk med taknemlighed, respekt og omsorg, ligesom I også er med til at skabe rum, der giver plads og er indbydende for kirkegårdens mange forskellige brugere. Som Grøn Kirkegård er I med i et netværk af private, kirkelige og kommunale kirkegårde, der alle er registreret som Grøn Kirkegård og arbejder aktivt med tjeklistens punkter. Samtidig er I med i det større netværk af grønne kirker, skoler og kirkelige organisationer i Danmark, der har registreret sig hos Grøn Kirke. Det er gratis at blive Grøn Kirkegård.

Tjeklisten rummer 50 underpunkter fordelt på 7 kategorier, som alle har til hensigt at skabe en bæredygtig praksis og på den vis gøre kirkegården "grønnere". Tjeklistens punkter spænder over mange aspekter af bæredygtighed, som bidrager til at reducere udledningen af drivhusgasser, øge biodiversiteten, begrænse brugen af ressourcer, minimere belastningen af miljøet, kommunikere bæredygtighed og understøtte fair arbejdsforhold for kirkegårdens leverandører.

SIMPLE SKRIDT TIL AT BLIVE GRØN KIRKEGÅRD

Denne tjekliste guider jer skridt for skridt, så I nemt kan overskue processen med at blive grøn kirkegård. Det er forskelligt, hvor lang tid processen tager – fra få timer til nogle måneder, alt afhængig af kirkegårdens nuværende grønne indsats og andre omstændigheder. Mange oplever, at det er lettere at blive mere grøn, end de troede. Følg disse skridt for at blive grøn kirkegård:

- 1) Nedsæt et grønt udvalg, f.eks. sammensat af folk fra menighedsrådet, ansatte ved kirkegården og evt. brugere af kirkegården der f.eks. har en relevant faglig ekspertise. Udvalget kan også være et eksisterende kirkegårdsudvalg. En af udvalgets personer udpeges som kontaktperson til Grøn Kirke.
- 2) Gennemgå tjeklisten i det grønne udvalg. Tjeklisten består af syv kategorier. Sæt kryds ved de punkter, I allerede opfylder. Lav en liste over nye tiltag, I vil iværksætte.
- 3) Arbejd med jeres tiltag, indtil I opfylder mindst 26 af de i alt 50 tiltag med mindst to krydser i hver af de syv kategorier. Krydser under "egne tiltag" tæller med i det samlede antal krydser. Send jeres udfyldte tjekliste samt navn og mailadresse på kontaktpersonen til gronkirke@gronkirke.dk.

Derefter bliver I registreret som grøn kirkegård, kommer på Grøn Kirkes hjemmeside (www.gronkirke.dk) og I bliver sat på danmarkskortet over grønne kirkegårde.

NÅR I ER BLEVET GRØN KIRKEGÅRD

Grøn Kirkes nyhedsmail giver inspiration og nye idéer til arbejdet med at være Grøn Kirkegård. Tilmeld jer nyhedsmailen og følg med på www.gronkirke.dk og www.facebook.com/gronkirke, hvor der kan findes inspiration.

For en uddybning af tjeklistens punkter: Se vejledningen på www.gronkirke.dk/gron-kirkegaard

Har I gode historier eller idéer fra jeres arbejde som Grøn Kirkegård, hører vi meget gerne om det. Skriv til os på gronkirke@gronkirke.dk

Tak fordi I er med!

Venlig hilsen Arbejdsgruppen for Grøn Kirke, Danske Kirkers Råd

Tjeklisten er udviklet med støtte fra den Folkekirkelige Udviklingsfond og i samarbejde med et konsulentteam bestående af: kirkegårds konsulent Fanny Møller, Kirkegårdsleder Steen

Hendriksen, tidligere Kirkegårdsleder Ulrik Christiansen og Energi- og klimarådgiver Carsten Vejborg.

x	Planlægning og forankring af det grønne arbejde
	1. Vi har Grøn Kirkegård som fast punkt på dagsorden, når årsplan og budget skal udarbejdes og godkendes.
	2. Vi har udarbejdet en handlingsplan for vores arbejde som Grøn Kirkegård og gennemgår den mindst en gang om året.
	3. Vi har lavet en helhedsplan for kirkegården, som deler kirkegården op i zoner med plads til forskellige udtryk og f.eks. med zoner med særligt fokus på biodiversitet.
	4. Vi indarbejder principper fra Grøn Kirkegård i kirkegårdens vedtægter, hvor det er muligt.
	5. Vi deler egne erfaringer med andre kirkegårde og opfordrer andre til at arbejde med at blive Grøn Kirkegård, f.eks. i erfagrupper og øvrige netværk.

x	Formidling af grønne tiltag til brugere af kirkegården
	6. Vi kommunikerer, at kirkegården er grøn kirkegård, ved at skilte på kirkegården og kommunikere på hjemmeside, nyhedsbrev mv.
	7. Vi underviser om bæredygtighed på kirkegården f.eks. i samarbejde med lokale skoler eller konfirmandundervisning.
	8. Vi inddrager kirkegården som en del af kirkens øvrige aktiviteter f.eks. til konfirmander, andagter mv.
	9. Vi vejleder brugere af kirkegården i korrekt affaldssortering, f.eks. med tydelig skiltning.
	10. Vi vejleder pårørende i bæredygtig praksis for beplantning, pyntning og vedligehold af gravsteder, f.eks. genbrugsgravsten, stauder, genbrugelig pynt etc.
	11. Vi sætter fokus på bæredygtig praksis for begravelser og urnenedsættelser i dialog med lokale bedemænd, f.eks. ved valg af bionedbrydelige kister/urner. Vi undgår nedgravning af nylonbånd.
	12. Vi involverer lokalmiljø, lokale foreninger og menighed i planlægning og brug af kirkegårdens arealer i og uden for kirkediget, hvor det er muligt.

x	Indkøb
	13. Vi begrænser eller undgår helt brugen af engangsblomster (forårs- og sommerblomster). Hvis vi bruger dem, prioriterer vi blomster, der er dyrket i dansk kolddrivhus.
	14. Vi køber økologisk pyntegrønt mv.
	15. Vi begrænser indkøb af spagnum og erstatter med egen kompost eller andet bæredygtigt produkt.
	16. Vi begrænser brugen af gødning og anvender organisk gødning frem for kunstgødning.
	17. Vi køber bæredygtigt arbejdstøj f.eks. i økologiske eller genanvendte materialer og certificeret for at sikre gode arbejdsforhold og bæredygtig produktion i tekstilindustrien.
	18. Vi undgår brug af trykimprægneret træ på kirkegården og anvender i stedet certificeret træ i form af holdbare træsorter og/eller konstruktiv træbeskyttelse.
	19. Vi stiller krav til vores leverandører ift. miljø og bæredygtighed og øger vores indflydelse ved f.eks. at indgå i fællesindkøb med andre kirkegårde

x	Biodiversitet – rum til dyr og planter
	20. Vi prioriterer områder til naturgræs og vilde planter med lidt eller ingen slåning.
	21. Vi har leve- og ynglesteder, der tiltrækker insekter, krybdyr, fugle og andet dyreliv på kirkegården, f.eks. i insekthoteller, veterantræer, kvashegn, kompostbunker, fuglehuse og lign.
	22. Vi planter flerårige blomstrende planter på kirkegårdens arealer og så vidt muligt hjemmehørende arter.
	23. Vi prioriterer hjemmehørende træer og buske, når der skal plantes nyt, og undgår så vidt muligt beskæring.
	24. Vi efterlader døde/døende træer, fældede stammer og kvas på kirkegården, når og hvor det er muligt.
	25. Vi reducerer arealerne med perlesten og grus og tilplanter med flerårige blomstrende planter eller plejelette græsser f.eks. på tomme gravsteder eller stiarealer.
	26. Vi har mindst et sted på kirkegården med åbent vand til insekter og andre dyr og sørger for, at det er tilgængeligt og sikkert for alle dyrene.

x	Bæredygtige arbejdsmetoder
	27. Vi bruger ikke pesticider på kirkegården eller på øvrige udearealer som f.eks. parkeringspladser.
	28. Vi bruger kun miljøgodkendte algemidler på kirkegården.
	29. Vi bruger og indkøber fortrinsvis eldrevne maskiner og redskaber, særligt når det gælder de maskiner, der bruges meget.
	30. Vi bruger miljøbenzin til de maskiner, vi ikke kan drive med el.
	31. Vi begrænser brugen af gran til grandækning f.eks. ved at bruge sliskesystemer.
	32. Vi bruger ikke ukrudtsbrænding på kirkegårdens diger og understøtter dermed biodiversiteten og digets konstruktion.
	33. Vi begrænser brugen af gasbrænding.
	34. Vi bruger bæredygtig belysning på kirkegården ved at vælge LED-baserede lyskilder og benytter strømbesparende lysstyring.

x	Cirkulær kirkegård og affald
	35. Vi arbejder med affaldsvurdering og -håndtering, så affaldsmængder reduceres eller genbruges direkte.
	36. Vi sorterer affald i de anbefalede fraktioner og sender det til genanvendelse.
	37. Vi producerer og benytter egen kompost på kirkegården.
	38. Vi returnerer eller genbruger plastpotter, oasisbakker, urnekasser og lign. i samarbejde med leverandører.
	39. Vi har indgået et samarbejde med stenhuggere om at genbruge uafhængte gravsten.
	40. Vi indgår i maskinfællesskaber med nabokirkegårde, når det er muligt, f.eks. om større maskiner og maskiner, der benyttes i mindre grad.
	41. Vi tilrettelægger kirkegården, så den i vidt omfang bliver selvforsynende med blomster og grønt til kirkelige handlinger og andre arrangementer.

	42. Vi bruger afklip fra kirkegårdens træer og buske til dækning af gravsteder og udsmykning af kirken.
	43. Vi begrænser brugen af vandværksvand f.eks. ved at indsamle og benytte regnvand til vanding af kirkegårdens planter i det omfang, det er muligt.
	44. Vi begrænser mængden af vand, der afledes til kloak, f.eks. ved opsamling i sø eller mose, eller ved nedsivning f.eks. i regnbede.

x	Brug af kirkegården
	45. Vi laver rum på kirkegården, der stimulerer sanserne og indbyder til ophold.
	46. Vi laver rum på kirkegården, der giver plads til sørgende og folk, der søger refleksion.
	47. Vi laver rum på kirkegården, som kan bruges til udendørsgudstjenester og -andagter.
	48. Vi prioriterer, at kirkegården hvor det er muligt, er tilgængelig for brugere, der er dårligt gående eller bruger kørestol.
	49. Vi prioriterer, at kirkegården er indbydende for mange typer af brug og åben for forskellige typer af aktiviteter, f.eks. ved at opdele kirkegården i zoner og kommunikere, hvordan de bruges.
	50. Vi sikrer gode muligheder for bæredygtig transport til kirkegården, f.eks. ved cykelparkering og gode adgangsforhold for gående.

x	Egne Tiltag
	51.
	52.
	53.
	54.

Antal X-er	Kategorier
	Planlægning og forankring af det grønne arbejde
	Formidling af grønne tiltag til brugere af kirkegården
	Indkøb
	Biodiversitet – rum til dyr og planter
	Bæredygtige arbejdsmetoder
	Cirkulær kirkegård og affald
	Brug af kirkegården
	Egne tiltag
	Samlet

Ganløse Kirkegård

Udviklingsplan 2012

Målsætning:

1. Bevaring af indtrykket af landsbykirkegård i forbindelse med middelalderkirke
2. At få øget/udnyttet kirkegårdens kapacitet på alle gravstedstyper:
 - Kistegravsteder
 - Familieurnegravsteder
 - Små urnegravsteder
 - Sten i plæne-gravsteder
3. At inddæmme nyt område (Strædet 4) på en naturlig måde i kirkegården - f.eks. som skovkirkegård
4. At sikre frodigheden i alle områder af kirkegården med lave blomstrende roser og stauder, og med høje træer og indramning af kirkegården mod nabobygninger
5. At genskabe strukturen på alle kirkegårdens afdelinger
6. At kistegravsteder gøres længere og stier bredere af hensyn til begravelser og arbejdsgange i den forbindelse.
7. At samle bevaringsværdige gravsten i attraktive lapidarier
8. At fremtidssikre ved angivelse af retningslinjer for fornyelse af hække, belægninger, beplantninger mm.

Generelt

Hække: Thuja, som holdes i passende højde: små urnesteder 45-50cm, familiegravsteder 55-60 cm. Hækkene klippes 1x årligt og udskiftes på små urnesteder min. hvert 20. år og på familiegravsteder løbende, eller når hækken er max. 30 cm bred. Ved udskiftning af hække rykkes disse, så østvendte gravsteder bliver længere og stier bredere.

Forkant: I urnehaver og ved små urnesteder lægges forkant af brosten, på familiegravsteder, både urne- og kistepladser, plantes hæk. På nedlagte gravsteder plantes en enkelt hækplante i hver side som markering.

Belægning: På stier, familiegravsteder og urnesteder lægges perlesten. På større områder dog græs af hensyn til frodighed.

Beplantning: Langs mure mod naboer plantes røn, og i lapidarium langs Strædet desuden taks til indramning af de enkelte grupper af sten. Derudover enkelte historiske roser. På nedlagte gravsteder plantes historiske roser, storkenæb mm. I "golde" hjørner og lapidarier plantes vedbend som bunddække.

I alle afdelinger på eksisterende kirkegård plantes træer: lind, hængepil, gråpære, paradisæble og røn og i ny afdeling (Strædet 4) plantes et enkelt stort træ f.eks. navr samt grupper af glansbladet tjørn, som skaber sammenhæng til beplantningen omkring graverbygningen. Af samme grund plantes i lapidarium mod Bygaden ligeledes glansbladet tjørn.

På ny afdeling plantes evt. bunddække af snebær og spiræa.

Afdelingerne

Afd. A (mellem Østergade og kirke):

Afdelingen har både fredede og bevaringsværdige gravminder og mange gravsteder af uens størrelse og facon. Det indtryk bevares, men strukturen genoprettes ved at plante thuja hække øst-vest og dermed indramme de enkelte rækker, som tilpasses i dybde, så stierne bliver bredere. Græsområder mod Østergade og mod kapelbygning udlægges til urnepladser med mindeplade og græsområde ved fredet gravsted udlægges til lille have med bænk og roser. Afdelingens gravsteder kan fornyes og udbydes som kiste- eller familie- urnegravsteder under hensyntagen til størrelse og adgangsforhold.

Afd. B (bag kirke):

Sammen med afd. H (urnehave) skal afd. B på lang sigt udgøre 4 små urnehaver med gennemgående sti. Familiegravsteder kan fornyes. Nedlagte gravsteder omdannes løbende til elementer i urnehaver.

Afd. C (mellem kirke og Strædet 6):

Skal i det store og hele bevares, som den er, men for at opnå længere kistegravsteder og bredere stier tilbydes nedlagte gravsteder kun som kistegravsteder i østvendte rækker. Ved fornyelse af hække rykkes ryghække ca. 20 cm mod vest og forhække tilsvarende mod øst, hvor det er muligt. Familiegravsteder kan fornyes.

Afd. CP (urnepladser i græs med mindeplade ved graverbygning):

Plæneområdet udvides til at flugte med kirkemuren, og en del af det nye græsareal udlægges til kistepladser med mindeplade. Da en del af området til tider er meget fugtigt plantes hængepil i forbindelse med udvidelsen og ved udløb af gravsteder i eksisterende græsområde.

Afd D+E (mod Kirkestien):

Uændret bortset fra, at også her tilbydes nedlagte gravsteder kun til kistepladser i østvendte rækker, og hækkene ”skubbes” som i afd. C ved fornyelse. Familiegravsteder kan fornyes.

Afd. F (gravpladser mod Bygaden):

Længden på gravsteder er min 280 cm, og kan fornyes eller benyttes til såvel kiste- som urnegravsteder. For at få frodighed i afdelingen plantes i hjørne mod Kirkestien bunddække og pæretræ og i græs et lindetræ.

Afd. G (urnepladser mod Kirkestien):

Urnepladser i rækker, hvor hække netop er fornyet. Mellem gravstederne og muren mod Kirkestien plantes røn, enkelte roser og bænk opsættes.

Afd. I (urnepladser med mindeplade og fællesgrav):

Ingen ændring. Fællesgraven mod øst kan evt. udvides til også at tilbydes til kister.

Afd. K (urnepladser med mindeplade i plæne på gammel kirkemur):

Ingen ændring, urnepladser kun i én række, da ydersiden (mod syd) består af gammel kirkemur.

Slotsgrus®

Produktblad

Anvendelse

Slotsgrus® er specielt udviklet til etablering af grusbelægningslag.

Slotsgrus® kan anvendes på stier, veje, torve og pladser, hvor materialet kan bruges til både bærelag, top lag og total lag samt som afretnings- og sættemateriale.

Egenskaber

Med *Slotsgrus®* opnår man en belægning med:

- høj bæreevne, fasthed og modstandsdygtighed over for sporkøring i våde perioder
- en ensartet og knasende overflade
- reduceret afsmitning og støvmængde som følge af skæveindholdet
- en naturlig grusfarve
- mindsket forekomst af ukrudt
- en simpel og nem opbygning

Sammensætning

Slotsgrus® er et ubundet granulært materiale, som består af en blanding af lergrus, stenmel og skæver. Knuste materialer udgør over 60 %.

Kvalitet

Der udføres løbende kvalitetskontrol til sikring af produktets ensartethed og at *Slotsgrus®* vedvarende ligger inden for konkurrencebåndet.

Dette produktblad kan sammen med originale følgesedler indgå i kvalitetssikrings-dokumentationen af bygge- og anlægsprojekter.

Aktuel sigteanalyse kan rekvireres hos Stenrand Grusgrav.

Anlæg

Slotsgrus® er nemt at arbejde med. Anlægsvejledning kan downloades på www.slotsgrus.dk.

Slotsgrus® kan udlægges med traditionelle metoder eller med asfaltudlægger eller slæbekasser, der både profilerer og foretager den første komprimering.

Rettigheder

Varemærket *Slotsgrus®* ejes af Københavns Universitet. Stenrand Grusgrav producerer og sælger *Slotsgrus®* på licens.

Kornkurvekrav

Stigestørrelse mm	Vægtprocent gennemfald
11,2 mm	100 %
8 mm	97-100 %
4 mm	72-82 %
2 mm	52-64 %
1 mm	40-47 %
0,5 mm	28-34 %
0,25 mm	18-23 %
0,125 mm	12-15 %
0,063 mm	8-12 %

Finstof (< 0,063 mm):	8-12 %
Lerindhold (i finstoffet):	10-30 %
Sandækvivalent:	min. 30 %

Plasticitet:	Ikke plastisk
Los Angeles:	maks. 35 %
Andel af knuste korn, C_u :	min. 80 % (4-8 mm)

Dimensionering:	E = 250 MPa
1 cm Slotsgrus	≈ 0,94 cm stabilt grus
1 cm stabilt grus	≈ 1,06 cm Slotsgrus

Komprimeringskrav:	
Middelværdi:	min. 95 %
Enkeltværdier:	min. 92 %
Kontrolafsnit:	min. 5 målepunkter
Tørdensitet:	2,05 g/cm ³
Mårkforsøg:	Isotopsonde
Optimalt vandindhold:	9 %

Mættet hydraulisk ledningsevne / K-værdi:	5 x 10 ⁻⁶ m/s
---	--------------------------

Vejdirektoratet, Vejteknisk Institut, 2006:
Undersøgelse af slotsgrus.

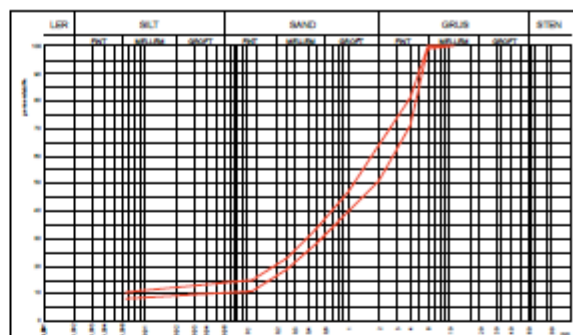
Slots- og Ejendomsstyrelsen, 2003:
Projekt rapport. Opbygning af befæstelser.

Produktblad, februar 2013

Specifikationer

Kornkurvebånd

Frosthævning

Slotsgrus® har samme risiko for frosthævning som stabilt grus, hvis frostfarlighed er meget begrænset.

Dimensionering

1 cm Slotsgrus® kan i praksis erstatte 1 cm stabilt grus.

Komprimering

Slotsgrus® skal komprimeres til en gennemsnitlig komprimeringsgrad på 95 % og ingen enkeltværdier må være mindre end 92 %. Et kontrolafsnit er på mindst 5 målepunkter. Referencedensiteten er 2,07 g/cm³ (vibrationsindstampning). For at opnå den ønskede faste overflade skal Slotsgrus® komprimeres ved det optimale vandindhold på 9 %.

Permabilitet / K-værdi

K-værdien antages at variere med alder og brug af befæstelsen, idet der forventes at ske tilslemning af overfladen. Det vil reducere infiltration af nedbør gennem overfladen i forhold til K-værdien, og kan resultere i overfladeafstrømning. Ved vandmætning af Slotsgrus-laget vil der ske overfladeafstrømning, såfremt der ikke sker afdræning i bundet af laget.

Referencer

På www.slotsgrus.dk er der udvalgte referencer hvor der er anvendt Slotsgrus®.

Teknisk information og rådgivning

Skov & Landskab
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
Tlf: 3533 1500
sl@life.ku.dk
www.slotsgrus.dk

Produktion og salg

Stenrand Grusgrav
Gl. Skovvej 21A
4470 Svebølle
Tlf: 5929 3259
stenrand@mail.tele.dk
www.stenrand-grusgrav.dk

SKOV & LANDSKAB

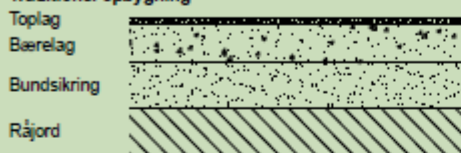
STENRAND

Gl. Skovvej 21A

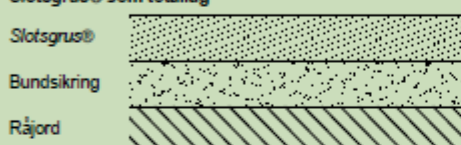

Slotsgrus®

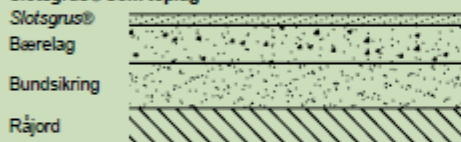
Traditionel opbygning

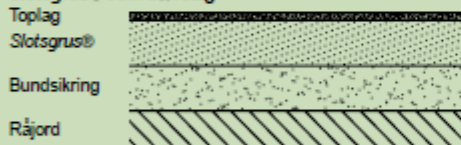
Slotsgrus® som totallag

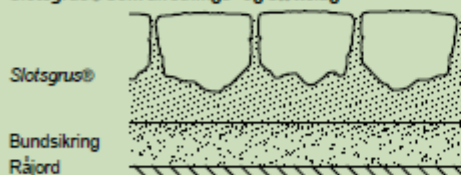
Slotsgrus® som toplag

Slotsgrus® som bærelag

Slotsgrus® som afretnings- og sættelag

Anlægsvejledning

Denne vejledning kan hjælpe til at anvende Slotsgrus® korrekt og få et flot og holdbart resultat.

Anvendelse

Slotsgrus® er specielt udviklet til etablering af grusbelægninger. Det kan anvendes på stier, veje, torve og pladser.

Snittet viser en traditionel opbygning af en befæstelse. Slotsgrus® kan anvendes som totallag, toplag, bærelag, afretningslag og sættemateriale.

Totallag

Slotsgrus® har specielle egenskaber, så det kan bruges som både toplag og bærelag. Derfor kan Slotsgrus® med fordel anvendes som totallag, hvor top- og bærelag er ét og samme materiale. Det giver besparelser i både anlæg og drift.

Toplag

Slotsgrus® opfylder alle kravene til 'leret vej- og stigrus', og kan derfor anvendes som toplag på andre bærelagsopbygninger, jf. Normer og vejledning for anlægsgartnerarbejde 2010, NOVA10, Danske Anlægsgartnere.

Bærelag

Slotsgrus® kan anvendes som bærelag under befæstelser med toplag af f.eks. perlesten eller små skærver. Slotsgrus har den fordel, at det maksimalt er stenstørrelser op til 8 mm, der kan blive opblandet i toplaget, hvorimod stabilt grus indeholder sten op til 31,5 mm.

Afretnings- og sættelag

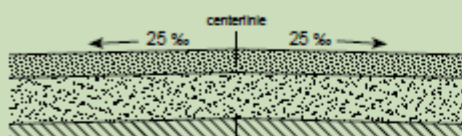
Slotsgrus® kan også anvendes som afretningslag for belægningssten og sættelag for natursten. Slotsgrus® indhold af knust materiale giver det en indre styrke og sammenkitningsevne, som gør at materialet ikke så let suges op af fugerne, og stenene står bedre fast.

Forudsætninger

Forudsætningen for et holdbart resultat er, at vand kan komme væk fra belægningen. Overfladeafvandning er derfor vigtig. Desuden skal bunden være velafdrænet og bæredygtig og muldlaget fjernet.

Tolerancer

	Koter	Lagtykkelse, hvor koter ikke er anført
Råjordsplanum	± 4 cm	± 1 cm
Bundsikringslag	± 2 cm	± 1 cm
Bærelag	± 1 cm	± 1 cm
Toplag/totalag	± 1 cm	± 1 cm

Udlægning med overhøjde

Ønsket lagtykkelse i cm	5	10	15	20
Udlagt lagtykkelse i cm	6	12	18	24

Opvanding, beregningseksempel:

Lagtykkelse:	15 cm
Aktuelt vandindhold:	4 %
Optimalt vandindhold:	9 %

$$\text{Vandtilførsel: } \frac{(9\% - 4\%) \cdot 15 \text{ cm}}{5 \text{ cm}} = 15 \text{ liter/m}^2$$

1 liter/m² = 1 mm nedbør

Komprimering

Vejledende antal overkørsler

Færdig lagtykkelse i cm	5	10	15	20
Vibrationstromle (2,5 t)	2	2	2	2
Tromle uden vibration (2,5 t)	2	4	7	10
Pladevibrator (400 kg)	2	4	7	7

Anlægsvejledning, februar 2013

Metoder

Slotsgrus® kan udlægges med traditionelle metoder eller med asfaldudlægger eller slæbekasser, der både profilerer og foretager den første komprimering. Ved større projekter er udlægning med asfaldudlægger mere effektivt og billigere end traditionelle metoder.

Tolerancer

Tolerancen på råjordsplanum er normalt ± 4 cm. Hvis *Slotsgrus*® anvendes som totalag, skal tolerancen på råjordsplanum være ± 2 cm. Tabellen viser de gældende tolerancer, jf. NOVA10.

Afvandingsfald

Der skal etableres et afvandingsfald på 25-40 ‰ - eventuelt kombineret med oprunding. Råjordsplanum skal også have et tilsvarende afvandingsfald.

Udlægning med overhøjde

Slotsgrus® udlægges med en overhøjde på 20 % i forhold til færdigt mål, da materialet sætter sig ved komprimering. Tabellen viser sammenhængen mellem ønsket færdig lagtykkelse og udlægningstykkelse.

Opvanding

For at opnå den ønskede faste overflade skal *Slotsgrus*® komprimeres ved det optimale vandindhold på 9 %. *Slotsgrus*® leveres normalt med et vandindhold under det optimale. Der skal derfor tilføres vand inden komprimering. Hvis vandindholdet skal øges med ét procentpoint, skal der tilføres 1 liter vand pr. m² for hver 5 cm's lagtykkelse, se beregningseksempel. Vandindholdet i en materialeprøve kan bestemmes ved tørring i mikrobølgeovn og vejning, se www.slotsgrus.dk.

Komprimering

Slotsgrus® skal komprimeres til en gennemsnitlig komprimeringsgrad på 95 %, og ingen enkeltværdier må være mindre end 92 %. Erfaringsmæssigt kan den krævede komprimeringsgrad opnås ved en komprimering med de antal overkørsler, som er angivet i tabellen.

Ved større projekter kontrolleres komprimeringsgraden med isotopsonde. Referencedensiteten er 2,07 g/cm³ (vibrationsindstampning). Et kontrolafsnit er på mindst 5 målepunkter.

Teknisk information og rådgivning

Skov & Landskab
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
Tlf: 3533 1500
sl@life.ku.dk
www.slotsgrus.dk

Produktion og salg

Stenrand Grusgrav
Gl. Skovvej 21A
4470 Svebølle
Tlf: 5929 3259
stenrand@mail.tele.dk
www.stenrand-grusgrav.dk

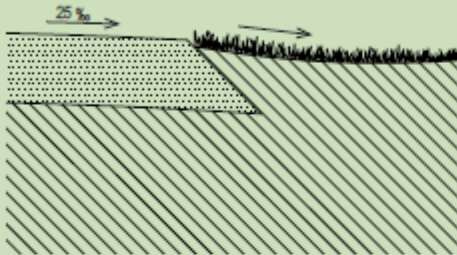

SKOV & LANDSKAB

STENRAND
Gl. Skovvej 21A

Slotsgrus®

For at sikre korrekt afvanding og undgå, at vand samler sig på befæstelsens overflade, er det vigtigt, at Slotsgrusbefæstelsen er anlagt lidt højere end tilstødende terræn.

På steder hvor det er svært, at lede al vandet væk fra befæstelsen, kan man anvende et linjedræn, f.eks. Omega linjedræn der er udviklet specielt til befæstelser med Slotsgrus®.

Jævnlig bearbejdelse af overfladen er med til, at fastholde stiprofilet, sikre en jævn overflade, og dermed effektiv bortledning af overfladevand.

Driftsvejledning

Belægninger af Slotsgrus er karakteriseret ved at blive mere hårde og faste end andre grusbelægninger.

Grusbelægninger skal kunne aflede vand for at undgå dannelse af vandsamlinger og dermed risiko for opblødning og slaghuller.

Sikring af afvanding

Brønde, afløb, vandrender og lignende installationer skal være funktionsdygtige og renses regelmæssigt og forebyggende.

Når grusbelægninger bruges og driftes, vil det ske, at noget af grusmaterialet utilsigtet ender på de tilstødende arealer. Det betyder f.eks. for græsarealer at disse hæver sig i zonen langs stier med Slotsgrus®. Denne hævelse kan betyde at stien med tiden kommer til at ligge under terrænet og vandafledningen forhindres. Afskrælning af græs langs belægninger sammen med tilførsel af grus på belægningen sikrer afvanding.

Fastholdelse af stiprofil

Som følge af slid kan f.eks. oprundede stiprofiler blive flade og til sidst hule så brugsværdien forringes. Korrekt drift kan udjævne profilet. Profilet kan fastholdes ved at bearbejde overfladen, så gruset trækkes ind på midten og evt. ved samtidig at tilføre nyt grus.

Jævnhed af overflade

Jævnheden er vigtig af hensyn til at undgå vandsamlende lunger. Særligt på store flader med lille fald og avancerede afvandingsprofiler kræver hyppig vedligehold af jævnhed. Jævnhed kan som oftest ske ved omfordeling af materiale, f.eks. ved brug af slæbenet.

Fastholdelse af kanter

Afhængigt af anlæg og design kan der være varierende krav og forventninger til overgangen mellem Slotsgrusbelægninger og omgivende arealtyper. Hvor omgivelserne er græs, kræves der normalt en kantskæring for at fastholde det oprindelige profil. Jo senere i vækstsæsonen kantskæring udføres, jo længere holder det skarpe profil i modsætning til at foretage kantskæring lige før eller under græssets vækstsæson. Hvis kantskæring medfører fjernelse af grus, skal der efterfyldes så stiniveauet ikke sænkes.

Fastholdelse af overflade

Hvis der ønskes en løs knasende overflade af Slotsgrus® skal der jævnligt ske bearbejdning af overfladen med f.eks. slæbenet eller andet redskab samt tilførsel af grus som slidlag efter behov. Gentagne behandlinger af overfladen med f.eks. slæbenet kan betyde, at profiler udjævnes, men også at store flader bevares jævne.

Skyldeskader forekommer oftest hvor overflade vandet løber hurtigt og ikke bliver ledt ordenligt væk fra overfladen af Slotgrus® befæstelsen.

Saltning kan normalt ikke anbefales da det medfører optøning af overfladen som derved bliver opblødt, som følge af at den underliggende konstruktion stadig er frossen.

Erfaringer viser at grusning med en skærve af grusgravsgranit giver gode effekt. Specielt kan anbefales en 2-3 mm skærve fra Stenrand Grusgrav, der er samme grusgravsgranit som Slotgrus® består af. Brugens af denne skærve til glatførebekæmpelse har vist sig at give en pæn knasende overflade.

Læs mere om drift af Slotgrusbefæstelser på www.slotsgrus.dk

Driftvejledning, august 2013

Reparation af huller og skyllerender

Ved reparation af huller og skyllerender skal sider og bund kradses op. Huller og render dybere end gruslaget skal fyldes med sten eller skærver til underkanten af gruslag, hvorpå skærver mættes og fyldes med Slotgrus®, der komprimeres med overhøjde. Herefter afrettes til færdig højde og der efterkomprimeres.

Renholdelse

Alle typer af belægninger skal løbende renholdes for at tilgodese den ønskede fremtoning. Renholdelsen omfatter fjernelse af affald, fjernelse af græsafklip fra klipning af tilstødende græsarealer og fjernelse af løv fra nærtstående træer og buske. Hvis græs og løv ligger for længe på belægningen bliver det omsat og indgår i gruslaget og gøre dette fedtet.

Typisk sker fjernelsen mekanisk eller manuelt med løvrive. Der kan ikke anvendes suge-fejemaskine på grusbelægninger, da det fjerner de løse partikler og dermed vil nedbryde belægningen. Ligeledes kan anvendelse af løvblæsere medvirke til at blæse grus fra belægninger ind på f.eks. græsarealer, som derved utilsigtet hæves.

Snerydning og glatførebekæmpelse

Snerydning kan udføres på belægninger af Slotgrus®. Der anbefales brug af sneskraber fremfor kost. Hvis overfladen er frosset inden snefald er det normalt uproblematisk at skrabe sne. Er snefaldet sket på tørt overflade skal skrabet af sne ske mere varsomt. Kun sneskrabere med højderegulering bør anvendes. Glatførebekæmpelse på belægninger med Slotgrus® skal ske med grusning.

Ukrudtsbekæmpelse

Nyanlagte grusbelægninger består af rene grusmaterialer uden indhold af ukrudtsfrø. Ukrudtsfrø kan efterfølgende komme flyvende til overfladen eller ukrudtet kan vokse ind fra siden. Dette kan medføre at der sker spiring af frø i det løse materiale, der typisk samles langs belægningskanten. Dette bortslides ofte via det slid, som den almindelige brug medfører, eller bekæmpes med termiske metoder.

Teknisk information og rådgivning

Skov & Landskab
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
Tlf: 3533 1500
sl@life.ku.dk
www.slotsgrus.dk

Produktion og salg

Stenrand Grusgrav
Gl. Skovvej 21A
4470 Svebølle
Tlf: 5929 3259
stenrand@mail.tele.dk
www.stenrand-grusgrav.dk

SKOV & LANDSKAB

STENRAND
Gl. Skovvej 21A

Bilag 8 – Rydningsplan

Afdeling A

1: De store træer i billedets forgrund, står i vejen for anlæggelsen af midlertidige urnegravsteder og må derfor fældes.

2: Det fredede gravsted har en indre hækafrænsning, som afbilder et kors. Korset bevares men beplantningen på gravstedet er overbevokset og skjuler flere af gravminderne. Graverteamet foreslår af kulturhistoriske årsager at erstatte den indre beplantning med roser.

3: Beplantningen på det nedlagte urnegravsted er vokset til uhåndterlig størrelse. Graverteamet ønsker i første omgang at lave en kraftig tilbagebeskæring, med håbet om at kunne bevare noget af beplantningen.

4: De to træer nær kapellet er i dårlig tilstand og anbefales derfor fældet. I stedet plantes der to nye træer i bæltet mellem de projekterede plader i urter.

5: Det fredede gravsted ønskes omplantet af æstetiske og biodiverse hensyn. Også her er gravminderne ulæselige på grund af den tætte beplantning. Træerne skal dog bevares.

6: Træerne ved den eksisterende affaldssortering, skal vurderes ud fra perspektivet om at de står på projekterede kistegravsteder. Det betyder at de formentlig kan bevares for en periode men skal overvejes fældet. Der kan plantes nye træer på det tilstødende areal, som er reserveret til biodiverse formål.

Afdeling B

Der er ikke på nuværende tidspunkt nogle nedlagte gravsteder med uønsket beplantning. Til gengæld er der mulighed for at lave en revurdering af beplantningen på det fredede gravsted op af kirken. Der er mange forskelligartede planter i god stand, som blot trænger til en beskæring, men der er også huller i beplantningen, som kan tilplantes.

Afdeling C

1: Stien mellem gravstedshækken og den gamle kirkemur, er så indsnævret at man ikke kan passere med en trillebør. Derfor ønsker graverteamet enten at gravstederne bliver taget ud af salg eller formindsket inden gensalg. Gravstederne er nedlagte og i første omgang opgraves hækken.

2: Træet længst mod venstre i billedet, vil få en u hensigtsmæssig vækst, på grund af træet på den modsatte side af hækken. Derfor anbefales det fældet, før det går ud over træet på det aktive gravsted. Træet til højre bevares, da det er i god stand.

3 og 4: Uhensigtsmæssig beplantning med stort spredningspotentiale graves op.

5: Det nedlagte gravsted nulstilles, da der skal etableres en tværgående sti, når det bliver muligt. Beplantningen kan bevares indtil da, men skal ryddes på sigt.

